

Kérlekint küldött
cikkeit csak ak-
kor küldünk vis-
za, ha bízogot
mellékelnek. Kér-
leteket hat hat-
nál tovább nem
csutánk.

Szerkesztőség:
III., Nefelejta-
uton 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NÖTISZTVESELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a
szerző engedelmé-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvonni.

Hirdetvatal:
Andrássy-út 55.
Telefon 80-75.

TARTALOM: Schwimmer Rózsa: Állomások. – Dr. Edelman Menyhért: Katonásdi az iskolában. – Dr. Platzhoff-Lejeune: Anya- és gyermekvédelem Svájcban. – Glosszák. – Választójogi gyűlések és a sajtó. – Dr. Goitein Sándor: Életmentő bűnösök. – Szemle. – Irodalom. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei, – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének 1910. évi jelentése.

A portugál Köztársaság ez év április 5-én megalkotta az általános választójog törvényét. Ebben kimondja, hogy választó és választható minden portugál polgár, aki 21 éves, az állam területén lakik és írni-olvasni tud, Dr. Carolina Beatriz Angelo lissaboni orvos ennek alapján kérte a választójogjegyzékbe való felvételét, amit a bizottság megtagadott tőle. Ő ez ellen felebbezett és Portugália legfelsőbb bírósága megállapította, hogy az új törvény kétségtelenül a nőknek épp úgy megadja az aktív és passzív választójogot, mint a férfiaknak. A május 28-án lefolyt választásoknál dr. Angelo asszony akadálytalanul le is szavazott már. Ezzel Portugália Finnország és Norvégia után a harmadik európai állam, amely a nőknek megadja a választójogot.

ÁLLOMÁSOK.

Írta: SCHWIMMER RÓZSA.

Annak a hosszú országútnak a mentén, amelyen a nők választójogáért küzdők hazánkban 1903 óta haladnak az út végén intő cél felé, sok érdekes állomásnál tértek be. Többnyire szíves vendégszeretettel fogadták az egy-egy állomáson a további haladáshoz szükséges erőt keresőket, de jutott nekik rideg kirekesztésből is több, mint amennyi a magyar vendégszeretet fogalmával összefér. Arad, Pécs és Hódmezővásárhely, a minap kitapasztalt három stáció sok új, bár semmiképpen sem meglepő tanulságot szolgáltatott küzdelmünk természetrajzához.

Arad, ahol egy buzgón dolgozó segédcsapat támogatta a központi kiküldötteket még teljesen Bánffy jegyében állt. Az elnök felsőbb parancsa – mert hiszen a

férfiak mindig mások befolyásától függetlenül politizálnak – egyszerűen eltiltotta a nőktől a szót.

Érdekes politikai incidensre adott okot az elnöknek az az alaptalan kifogása, hogy csakis a rendőrségnél előre bejelentett szónokoknak adhatja meg a szót. A gyűlés számos előre be nem jelentett szónoka között ugyanis Pop Cs* István is beszélt a románok nevében, amit Justh politikai ellenfelei az ő agitációja ellen fordítottak. Justhék azzal védekeztek, hogy a románok képviselője előzetes megállapodás nélkül spontán jelentkezett szóhoz. Erre azonban joggal kérdezték tőle: „Hát miért nem tagadták meg tőle a szót, mint az „előre be nem jelentett” feminista szónoktól? Vagy ha neki előzetes bejelentés nélkül megadták a szót, mért nem adták meg a feminista jelentkezőnek is?”

Az aradi gyűlésen felelevenedett az a jelszó, ami a Társadalomtudományi Társaság és a Feministák Egyesülete kiküldötteinek 1905 szeptemberében tartott értekezletén született. A feministák ugyanis akkor – az általános választójogi liga megalakítása előtt – azt kívánták, hogy a liga követelésébe kapcsolja bele a nők választójogát is.

„Az nem lehet”, jelentette ki akkor Jászi Oszkár, Farkas Pál és a T. T. többi megbízottja. „Hiszen az egész akció komolyságát veszélyeztetnők, ha ilyen utópisztikus követeléssel kevernek össze. Mi komoly dolgot akarunk, reálpolitikát csinálunk.”

Aradon megint bebizonyult, hogy Magyarország legkonzervatívabb rétegeihez méltóan konzervatívek a Jászi Oszkárok, akik sokat tanulnak, sokat tudnak, bizonyára sokban fejlődnek is, csak egyetlen egy dolgot nem tanulnak meg, egyet nem akarnak tudni, egyben nem fejlődnek. A mi konzervatívjaink megálltak ott, ahol a többi – azóta kivetett – babonával együtt arra is tanították őket, hogy nők ügye nem komoly ügy, és ezt a dogmává sűrített babonájukat a vérbeli konzervatívekkel versenyt ápolják. Mintha 1905. és 1911. közt a nők választójogi küzdelmének egyetlen hulláma sem csapódott volna az ő elutasításuk bástyájához, mintha ebben a hat évben nem mutatta volna meg a kultúrvilág számos nemzete, hogy

a nők jogai a legaktuálisabb politikai kérdések körébe tartoznak, mintha e hat év nem fejlesztette volna a nő választójogának szükségességét égetővé. Aradon ugyanazt a kört képviselő uraktól hallottuk újból: „Ez komoly dolog! Itt nők nem beszélhetnek! Ez nem vice! Majd száz év múlva! Itt reálpolitikát csinálunk!”

Bizonyos, hogy ezek a Rip van Wínklék nagyon dörzsölik majd a szemüket, ha egyszerre csak a nők kész választójoga előtt fognak állni.

Pécsett, miután Justh Gyula határozottan rosszalta az aradi szömegtagadást, megadták ugyan a szót, de – amire tudunkkal Magyarországon még nem volt eset – néhány felbujtatott ember akkora lármát csapott, hogy általános zavargás támadt a lármázók és a szónokot meghallgatni kívánók közt. „A szónok támad bennünket”, ezzel védekeztek utólag a garázdálkodók» Ezzel szemben le kell szegeznünk, hogy nemcsak hogy nem támadt, hanem magán a szónokon kívül senki sem tudhatja, szándékozott-e támadni, mert hiszen a mondat közepén vágják el a szavát. A „támadó” mondatembrió pedig ez volt: „Justh Gyula azt mondja, hogy az osztályuralom és a kiváltságok ellen vezet a harcot, – – – –” Micsoda finom érzékenység e szavakból támadás recsegését hallani! Mint már Aradon, Pécsen is megtette a nők elleni brutalitás a maga hatását; táborunkba hajtott ügyünknek sok olyan langyos hívét, akinek a közömbösségét ezek az esetek forralták fel úgy, hogy felismerték a bajtársi közreműködés kötelességét.

Az aradi és a pécsi eset végre a gyűlések rendezőit is megtanította arra, hogy éppen a nők elleni erőszakoskodás rontja meg a gyűlések komolyságát és méltóságát. Hódmezővásárhelyen már le is vonták ennek a tanulságát. Itt már Justh Gyula maga is beszélt a nő választójogáról és Nagy György intézkedésére nyugodtan megadták a szót úgy a feministák küldöttének, mint a hódmezővásárhelyi szocialisták szónokának, Csorba Máriának. Mint mindenkor és mindenhol, ahol nem zavarták mesterségesen a rendet, itt is a legjobb hangulatban hallgatták a nőket és helyeselték követeléseiket.

A hódmezővásárhelyi gyűlésnek egyik főérdekessége volt Justh Gyulának a nők választójogáról tett nyilatkozata.

A Magyarország tudósításából álljon itt Justh beszédének erre vonatkozó részlete:

„Miután mi az általános szavazati jog hívei vagyunk, engedjék meg, hogy megemlékezzem arról, hogy tulajdonképpen miért nem, propagáljuk mi most a női szavazati jog kérdését is. Én a magam részéről kijelentem annak idején és kijelentem ma is, hogy feltétlenül amellelt vagyok, hogy a nők szavazati jogot kapjanak. Nem akarok most ennek a kérdésnek fejtegetésébe bővebben belebocsátkozni. Csak egyre kérem azokat, akik ma szükségesnek látják, hogy előtérbe tolják a női szavazati jog kérdését. Gondolják meg azt, hogy ez a parlament osztályparlament, amely nem fog a nőknek szavazati jogot adni, mert hiszen még a férfiaknak sem akar adni. Gondolják meg azok, akik mostan türelmetlenkednek, – ez nem akar kisebbités lenni; az Ő mozgalmuk teljesen jogos és teljes elismeréssel viseltetem azok iránt, akik ezen mozgalom élén állnak, mert hiszen az ő szívósságuk tiszteletet parancsol, – de gondolják meg jól, hogy ma, amikor annyira forszírozzák ezt a kérdést, osztályparlament, egy olyan parlament van, amely még a férfiaknak sem akar szavazati jogot adni. Gondolják meg jól, hogy nem-

kockáztatják a női szavazati jogot, amikor a döntést ebben a kérdésben erre a parlamentre akarják bízni. (Általános tetszés és helyeslés.)

Mi úgy gondolkozunk, hogy ehelyett az osztályuralom helyett be kell hoznunk a népparlamentet és ez igenis, majd továbbhaladva meg fogja adni a szavazati jogot a nőknek is. (Általános helyeslés.) Nézetem szerint tehát azok, akik ma forszírozzák a kérdés előtérbe nyomulását, öntudatlanul bár, de tényleg a női szavazati jog ellen dolgoznak. Hiszen láthatják, hogy micsoda óriási nehézségekkel kell megküzdenünk, akkor, amikor a férfiak számára követeljük az általános, egyenlő és titkos szavazati jogot. Hiszen más államokban is volt küzdelem, de nem kellett ily óriási küzdelmet kifejteni a népjogokért, aminőt itt tapasztalunk. Én a magam részéről nem is tartom nagy ugrásnak a nők szavazati jogát, de azok számára, akik előtérbe tolják a kérdést, hogy a két szavazati jog együttesen oldassék meg, – mondom – anélkül, hogy részletekbe bocsátkoznám, hogy nem akarom komplikálni a kérdést, mert akkor még több ellenségünk lesz, mint most van. (Hosszantartó általános helyeslés.) Be kell várnunk nyugodtan a mostani mozgalmunk eredményét és legyenek meggyőződve, hogy a népparlamentnek első dolga lesz, hogy a nőknek is szavazati jogot adjon. (Hosszas helyeslés és éljenzés.)”

Justh Gyula feltétlenül hiszi, amit mond, de ez, sajnos, csak azt bizonyítja, hogy ő sem ismeri a nő választójogának történetét. A maga egyenes, becsületes eljárása szerint itéli meg az összesség szándékát és azért nem látja, hogy ott, ahol a nők választójogának egyidejű megadása nélkül csinálják meg a férfiak általános választójogát, a nő szempontjából a „legosztályabb” parlamenttől függ jogainak megadása. Az a férfiszempontból népparlament, a nőszempontból osztályparlament soha, de soha és sehol sem csinálta meg rögtön, de nem csinálta meg az idők folyamán sem a nők választójogát.

Franciaországban 1848 óta, a Németbirodalomban 1869 óta, Ausztriában 1907 óta, Görögországban, Bulgáriában, a Svájcban évtizedek óta, Belgiumban, Spanyolországban is régen megvan a férfiak általános választójoga s egyetlen egy országban sem történt a férfiak részétől komoly lépés a nők választójoga érdekében. Sőt az országok legtöbbszörében a férfiak általános választójogának formailag is nagyobb demokratizálására törekuszenek (Franciaország és Svájc – ahol minden 20 éves fiú nemcsak választó, hanem népszavazás útján törvényszeresítő is – a proporcionális választójogi rendszer behozatalát tárgyalja, Belgiumban az általános de plurális választójogot egyenlőre akarják javítani), de a nők választójogáról, pedig erős nőmozgalom követeli, tudni sem akarnak. Ezért nem nyugtathatja meg a nők választójogáért küzdőket Justh Gyula bizalma és azért nem fogadhatják el jóhiszemű, de ha megfogadnák: veszedelmes tanácsát. Vagy megkapjuk a választójogunkat a férfiakkal egyszerre, vagy belátható időre befellegzett a követelésünknek I

Ha összevetjük a legutolsó három állomás tanulságát, haladást láthatunk ugyan a gyűlések rendezőinek magatartásában – Arad: szömegtagadás, Pécs: szömegadás, de a szónok mesterséges elhallgatatása, Hódmezővásárhely: szömegadás és a szónok háborítatlan meghallgatása, – de észre kell vennünk, hogy bár legutóbb már a gyűlés hivatalos szónoka is kitért a nők választójogára, még mindig sok rendbehozni valónk marad. A feminista szónok Hódmezővásárhelyen pl. a határozati javaslatához a

nőkre vonatkozó pótlást ajánlott, de ezt szavazással sem bocsajtották.

„Kérem nagy volt a veszedelem, mondták jókedűen, a gyűlés elfogadta volna!“. Ez az! Kétségtelen, hogy a gyűlés elfogadta volna, ha megengedik, hogy szavazzon. No de lesz még gyűlés, amelyen a rendezők tovább haladhatnak az egyenlő elbánás felé vívó úton.

Mi asszonyok pedig újból és újból eszünkbe vés-hetjük, hogy történelmi időket élünk, amelyek mindannyiunk legodaadóbb, kitartó, áldozatkész munkáját igénylik. Ha mindegyikünk tovább is megteszi a kötelességét: munkával és pénzzel támogatja agitációnkat, nyugodtan haladhatunk állomásról állomásra a biztos siker felé.

KATONÁSDI AZ ISKOLÁBAN.

Írta: DR. EDELMANN MENYHÉRT, Nagyvárad.

Mintegy hat év előtt egy temesmegyei községben voltam először szemtanúja kis iskolás gyermekek, elemi iskolai tanulók katonai gyakorlatainak.

Pergett a dob, harsogott a vezényszó s a kis pötytőm katonák, az ábécének s a beszéd- és értelemgyakorlatnak vitézei, vállukon fából faragott, részben kiselejtezett igazi katonapuskával, feszes lábszárakkal, kifeszített mellel végeztek a különféle katonai gyakorlatokat. A vezető tanítónak büszkeségtől sugárzott a szeme, a nézők nem kevésbé büszkén szemlélték a katonai életből átlátszó dresszurának ez eredményét s nem egy soron kívül maradt beteges gyermek sóvár tekintete árulta el a fájdalmat, amelyet kirekesztése okozott s az, hogy ő nem utánozhatta büszke önérzettel s harcias kedvvel, amit a nagy katonák parancsszóra, néha a puskatus biztatására végeztek.

Reám a furcsa játék különös benyomást tett, éppen nem büszkeség és bámulat volt, amit éreztem, ami bennem támadt} a látványt még kedvesnek sem találtam, hanem inkább groteszknak, komikusnak. Már akkor azt kérdeztem magamtól: minek mindez?

Azóta ez a kép újra, meg újra kísértett.

Városunk egy középiskolájában, a gimnáziumban is meghonosították a katonai gyakorlatokat s nem a tornatanító az, aki a tanulókat betanítja, hanem valóságos, hivatásos katona, katonatiszt.

Az iskolában, amelynek egyetlen célja az ismeretek, a tudás közvetítése, gépiesen végzendő katonai gyakorlatokkal foglalkoztatják a jövő nemzedéket oly egyének, akik egyáltalában nem hívatottak az iskolás gyermekek oktatására és nevelésére. Jól tudom, hálátlan feladat ez ellen szót emelni s könnyen gyanúba keveredhetik, aki kifogást tesz ellene, amikor a közoktatásügyi, honvédelmi,* sőt a belügyi minisztérium is, szokatlanul lendületes s éppen nem szürke hivatalos iratokban rendelik el, hogy az iskola főokkaszárnnyává váljék. Még talán a hazafiatlanság bélyegét is homlokára sütik a vakmerőnek, aki kifogásolni valót talál abban, hogy már a gyermekkor ártatlan játékait katonai fegyelem korlátozza.

* E cikk megírása után került nyilvánosságra Hazai Samu honvédelmi miniszternek az az örvendetes nyilatkozata, hogy az iskolai katonásdit élesen helyteleníti. A cikk aktualitásán az a nyilatkozat azonban sajnos nem változtat, mert a honvédelmi miniszterrel szemben a közös hadügyminiszter pártolja az intézményt. Szerk.

De ha elítéltetés lesz is tisztem étté, gondolkodásom abban megnyugodni nem tud, hogy bármily megokolással s bárminek az örve alatt a katonai szellemet az iskolákba becsempészik s valósággal fellázadt minden jó érzésem, amidőn rövid idő előtt egy iskolaszéki tanácskozásban egy oly beadvány került tárgyalásra, amelyben a polgári iskolában meghonosítandó céllövészetről volt szó.

Most még csak a kisedővők növendékei vannak hátra, hogy betetőzzék, amit a haladás szelleme ellen vétenek, amely harcias erények helyett békés polgári erények kifejlesztését kívánja, a fegyverforgatás s a vele társuló öldöklés gondolatával megbarátkozni nem tud, még ha nem is emberölésről, hanem galamblovészetről van szó s irtózik a háború rémétől, amely még a huszadik században is kísért.

S végeredményében a katonásdi ide vezet, az ártatlannak látszó játék a katonai szellem kifejlesztőjévé lesz. Őszintén bevallom, hogy ép ez okokból még az iskolai egyenruha és sapka is ellenszenves előttem. Nem mintha nem tudnám méltányolni annak az értékét, ha egy iskola növendékei közt bizonyos testületi szellem fejlődik ki, csupán azt kárhoztatom, hogy még e külsőségekkel, ez uniformissal is oly érzéseket s oly gondolatokat ébresztenek a gyermekekben, az ifjúságban, amelyek éppen nem egyeztethetők össze a békés iskolai munka céljaival, nem is szólva a felébresztett hiúságnak torz érzéséről s arról, hogy egyes szegény, anyagiakban szűkölködő szülők gyermekeinek lelkében fájdalmas érzést kelt, ha e külső díszhez nem juthatnak.

Az a meggyőződés, hogy katonai gyakorlat, fegyverforgatás nem az iskolába való, amelynek egészen más, szorosan megállapított oktató és nevelő feladata van, s bizonyára nem lehet célja, hogy a militarizmusnak tegyen szolgálatot, annak a szellemnek, annak az intézménynek, amely lehet szükséges rossz, de nem lehet kívánatos s amely tagadhatatlanul egyik legnagyobb akadály a nemzetek békés haladásának, a népek boldogságának. Ha másért nem, már azért is ellene kellene szólnunk, mert elvonja, kiszívja a nemzettest minden életnedvét s lehetetlenné teszi, hogy mindazokra a kulturális szükségletekre és szociális alkotásokra is maradjon a nemzeteknek anyagi ereje, amelyek egy boldogabb társadalom létrejöttének feltételei»

Nem kell éppen jámbor filisztereknek lennünk, hogy kétségtelennek tartsuk, hogy a jövő fejlődés iránya, ha ezer akadályon át is és csak nagy idők multán, a békés élet és jólét társadalmá s nem a még mindig ellenségeskedő és háborúskodó népek felé vezet.

De mindezeketől eltekintve, az emberi lélek, a gyermeklélek ismerete is tiltakozik az ellen, hogy katonai gyakorlatoknak, a fegyverforgatásnak az iskolák növendékei közt való meghonosításával, a fejlődő gyermek-élekekben oly szunnyadó érzések csiráit fejlesszük nagyra, amelyek egy ősi, egy primitívebb állapotra ütnek vissza s amelyeknek feltámadását kultúrember nem óhajthatja.

Feltétlenül hiszem és vallom, hogy az a művelet, a tény, hogy a gyermek kezébe, akár játék gyanánt is, fegyvert adunk, benne oly érzéseket kelt életre s növeszt nagyra, amelyek enélkül talán élete végéig ott szunnyad-

tak volna s némi tekintetben lelki eldurvuláshoz vezet s alkalomadtán kegyetlenségéggé fajulhat.

De a kérdés más szempontból is tekinthető.

Minden gondolkodó embernek, aki egy jobb jövőről álmodozik s egy boldogabb társadalom eljövételében hisz, hinni kell abban is, hogy egykor, bár sok az akadály, részben az ember Őstermészetéből eredő, béke fog uralkodni az emberek körében is, ismeretlen lesz a háború, a fegyverkezés, az öldöklés s a jövő meg fogja hazudtolni a múltat, amelyben tengernyi embervér és könny jelzi a háborúk sötét útját.

Sajnos, ettől még nagyon messze vagyunk, még e század is, amelyben most élünk, vérkeresztségben fogant, véres harccal kezdte életét.

Amidőn a mélylelkű német festő, Stuck, szinte látnoki képzeletével a légűrön át száguldó szárnyas rém alakjában érzékítette meg vásznán a háborúk rémét, amely égő, lobogó fáklyával repül el országok felett, pusztító útjában szerteontva gyűjtogató tűzszikraít, igaz képét festé az ádáz vadságnak, amely az embert lelkében a pusztítás vágyával állítja embertársával szembe, önzésből, nagyra-vágyásból.

A legjobbak törekvése hiábavaló, az emberek és nemzetek közt levő válaszfalakat lerombolni még nem sikerült. Még ma is, amidőn Suttner Berta könyvében rég kiadta a jelszót: „Die Waffen nieder!” (Le a fegyverekkel!), Bl o c h orosz államtanácsos vaskos kötetek megdönthetetlen adataival mutatta ki a folyton tökéletesedő öldöklő fegyverek mellett – bár a repülőgépet, amelyről robbanó bombák vethetők le, még nem ismerte – a hadviselés képtelenségét s Andrejev minden művelt nemzet olvasóinak megírta a „Vörös k a c a j” háborzonogató tiltakozását a háború ellen, újabb évfordulón a hágai békekongresszusnak, a nemzetek csak tovább fegyverkeznek, még mindig öntik az új ágyúkat, építik a páncélos hadihajószörnyetegeket, sőt a koldusszegény magyar állam is, amelynek nem telik iskolákra, milliőkat áldoz néhány Dreadnaughtra. A nemzeteket még mindig lenyűgözi a militarizmus, ez a telhetetlen moloch, amely elsorvasztja a nemzetek életetekét, lehetetlenné teszi, hogy áldozatot hozzanak a népjólétnek s a kultúrának.

Ezért vagyunk ellene annak, még ha egyébként okadatolható volna is, hogy a katonai szellemet még az iskolákban is életre keltsék.

Ugyanakkor, amidőn a vizek hátán milliőkat felémesztő emeletes hadihajók pompáznak, az embereknek százezrei nyirkos, romlottlevegőjű odúban laknak, arról is hírt veszünk, hogy egy hazai község lakossága földbeásott gödrökben tengeti életét, amidőn csillogó ércből ágyúkat öntenek, százezreknek nincs meg a néhány fillérjök, amelyért éhségök csillapítására kenyeret vehessenek. Százezreket oktatnak, őket évek sorára hasznos tevékenységöktől elvonva, meddő időpazarlással a fegyverekkel való bánásmódra és élesztik bennök az öldöklés vágyát, amidőn milliónyi analfabéta él lelki sötétségben.

Lehet-e, ezeket tudva, jó szemmel nézni az iskolákban meghonosított – szinte azt mondhatnám – becsempészett katonásdit?

A militarizmus szelleme uralkodik országokon, nemzeteken, fenntartói hatalmi érdekből a társadalmak ural-

kodó osztályai. Még a krisztusi emberszeretetet hirdető papság is támogatja, éleszti. Vérlázító ellenmondás van abban, amidőn a „szeresd felebarátodat” igéjét keneteljesen hirdető megáldják a hadba indulók lobogóját s Isten segítségét kéri a dicsőséges vérontáshoz.

Amidőn a gondolkodóknak kis csoportja minden országban e szellem gyöngítésén fáradozik, ugyanakkor, egy idő óta, mindgyakrabban előtérbe lépnek egy avult felfogásnak hívei s azon vannak, ha nem is valamennyien tudatosan és tervszerűen, hogy a militarizmus szelleme és intézménye még mélyebbre verje gyökereit, hogy azt – mint e sorok elején elmondtuk – az ifjúság, a tanuló ifjúság s még csak a betűvetést tanuló gyermekek leikébe is beleplántálják s minszélesebb körben meghonosítsák az iskolákban is a katonai szellemet, amidőn nevelési rendszerükben a testgyakorlás örve alatt tért juttatnak a katonai gyakorlatoknak s a fegyverforgatásnak.

Mindenben utánozva a hivatásos katonák életét, menet- s fegyvergyakorlatait, iskolai zászlóaljakat szerveznek, a gyermekek kezébe labdaverő helyett fából faragott vagy régi, kiselejtezett valódi lőfegyvereket adnak, hadállásokba szoktatják őket, szembeállítva a támadó ellenséget a védekező féllel. Újabban még avval a tervvel is előálltak, hogy az ifjúságot a céllövészeten is kiképezzék s a gondolkodók által rég károsnak tartott érzéseket s gondolkodást beleoltják a látszólag ártatlan katonásdi közben az ifjúság fogékony lelkébe, hogy azok ott gyökeret verve, fenntartói legyenek későbbi időkre is annak a felfogásnak és érzésnek, amely az embert szembehelyezi az emberrel, az emberek és nemzetek közötti válaszfalakat még magasabbra emeli, népet más nép ellen tüzel.

Véletlen-e, hogy e szellemet éppen most akarják nálunk az ifjúság lelkébe plántálni, avagy tudatosan, szándékosan teszik, eldöntetlenül hagyom. Gondolkodni mindenestre érdemes felette.

De bármint van is, bizonyos, hogy a haladás minden hívének állást kell foglalnia az ellen, hogy az ifjúság lelkébe beférközzék az eszmekor, amely a katonai gyakorlatokhoz, fegyverforgatáshoz, céllövészethez fűződik s erőt vegyen rajtuk az érzés, amely ezek nyomán az emberek lelkében életre kél.

S ha mindezek után bárki is avval érvelne, hogy amit e sorokban kárhoztatunk, hasznos, az nem egyéb, mint a test edzése, a testi erő kultusza, sport, téves úton volna.

Mi is egész horderejében méltányoljuk a testedzés és sportüzés előnyeit, a megfelelő testgyakorlat hasznát, de feleslegesnek s az említett okokból károsnak tartjuk, hogy a testgyakorlatok egyéb módjai helyett katonai gyakorlatokat végeztetnek.

Miért nem honosítják meg ezek helyett a sportnak azt a sok nemét, amely más nemzeteknél dívik, miért nem élnek avval, ami a sajátunk, hisz' se szeri, se száma a régi, magyar testedző és lélekderítő játékoknak, amelyek már-már feledésbe merültek. Szakemberek igazolhatnák, hogy az eredeti, érdekes, csak magyar földön dívott játékoknak mily sok neme található régi leírásokban, amelyet újra felkarolni érdemes volna. Miért mellőzik mindezeket, ha nem az a céljuk, – be nem vallott vagy öntudatlan

cél j ok – hogy a haladás s az emberek öntudatra ébredése miatt mindjobban tünező katonai szellemet ébrentartsák, új életre keltsék?

Mi nem tarthatunk velők, mi azt szeretnők, hogy az ifjúság lelkébe már korán belevinnék az öldöklő fegyverektől való irtózatot, az emberölés borzalmisságának tudatát, azt a meggyőződést, hogy ember az embernek természetesen ellensége nem lehet. A nevelés minden eszközével erre kell törekedni. Ezt kívánja az iskolák legfőbb hatósága, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium is, amidőn hivatalosan elrendeli, hogy az ország iskoláiban évente egy napot ily emberséges eszméknek szenteljenek, hogy megtartsák a békenapot.

Békenap és iskolai katonásdi, „egzerciozás”, céllovészet egymással nem férnek össze, egymást kizárják.

Avagy a szép iskolai „b é k e n a p” is csak fari-zuszkodás?

ANYA- ÉS GYERMEKVÉDELEM SVÁJCBAN.

Írta: Dr. PLATZHOFF-LEJEUNE, Zürich.

Svájc mai anya- és gyermekvédelmének áttekintése megtöltene egy könyvet, melynek összeállítása méltó anyaga lehetne egy fiatal jogász disszertációjának. Annál nehezebb a feladat egy rövid cikk keretében. Melyik laikus ismerné is ki magát a 25 vagy 27 különféle kantonáisi magán- és büntetőjogban, melyek közül néhány kodifikálva sincs. Valóságos prehistorikus viszonyok uralkodnak e téren. Az ilyen összeállításnak nagyon szomorú lenne az eredménye: napfényre kerülne sok barbár, a modern jogszolgáltatás szellemétől réges-régen megcáfolt intézkedés; még elriasztóbb volna a sok régi törvényben tátongó úr. Egyik-másik törvény például egyáltalán nem ismeri a gyermekkinzás fogalmát.

Szerencsére erre az összeállításra ma már nincs is szükség. 1912. január elsején életbe lép az egységes svájci polgári törvénykönyv, mely okos és modern kompromisszuma a germán és román jogi felfogásnak. Az egységes büntetőjog egyelőre csak tervezetben van meg, melyen 15 év óta dolgoznak. 1920 előtt aligha léphet életbe. Az új törvényeknek az anya- és gyermekvédelemre vonatkozó főbb intézkedései a következők:

Az apai hatalom helyébe lép az egységesen gyakorlándó sz ü l ő i hatalom. A férj halála után a feleség a gyermek gyámja. A házi fegyelem joga a szülőket illeti meg. (1) Ha a gyermek testi és szellemi fejlődése veszélyeztetve van, ha elhagyatott, ha makacs, rosszindulatú és engedetlen, a gyámhatóságnak joga van a gyermeket intézetben vagy magán családnál elhelyezni. A szülői hatalom elvesztése áll be, ha a szülő 1. nem képes jogait gyakorolni, 2. visszaél a hatalmával, 3. elhanyagolja gyermekét. Az elvesztett szülői hatalom a később születő gyermekekkel szemben sem gyakorolható. Az esetben is gyámot neveznek ki, ha a házastársak egyike új házasságot köt. A szülői jogok visszaállításáig legalább egy évnek kell elmúlnia. A nevelés költségei minden esetben a szülőket terhelik.

Az anyavédelmet az a paragrafus érinti, mely meg-

tiltja, hogy a férfi huszadik, a nő pedig tizennyolcadik életévének, betöltése előtt házasságot kössön. A 16 és 17 éves törvénytelen anyák mielőbbi házassága céljából nem lett volna célszerű a korhatárt még jobban kitolni. Nyilván ezekre az esetekre vonatkozik az a szükségparagrafus, amely „kivételes esetek”-ben, speciális okokból megengedi, hogy 19 éves férfi 17 éves nővel házasságot kössön a szülők, vagy gyámok beleegyezésével. Nagyon érdekesek a válásra vonatkozó új rendelkezések is, melyekre azonban e helyen nem térhetünk ki. A törvénytelen gyermek a szülők utólagos házassága által törvényessé válik. Ha a szülők egyike meghal, a másik egyedül is kérheti a törvényesítést, sőt maga a gyermek is. Az ily módon törvényesített gyermek minden tekintetben ugyanolyan elbírálás alá esik, mint az, aki törvényes házasságból született.

A törvényes rendelkezésekkel csaknem egyenlően fontosak a végrehajtási utasítások, amelyek – sajnos – az egyes kantonok hatáskörébe tartoznak és amelyeket a kantonok még nem állapítottak meg. Értékes és máris nagyon elterjedt adalékokat állított össze erre nézve Hans Grob ügyvédjelölt. Munkájában azt kívánja, hogy az eljárás és költségviselés az összes kantonokban egységesen szabályoztassék, hivatásos gyámokat tart szükségesséknél, továbbá azt, hogy a tápszülőket különös gonddal ellenőrizzék. Kerületi gyámhivatalok volnának nézete szerint szervezendők, amelyek hivatalból, feljelentés nélkül is közbelépnek és lehetőleg formások nélkül intézik el az ügyeket. Feljelentésre mindenki jogosult. Kívánatos, hogy ez a tervet mielőbb és minél teljesebben megvalósuljon, bár sok kilátás egyelőre nincs rá.

Nagyon örvendetes, hogy a törvény megengedi az apaság keresését. Az anya a törvény segítségével üldözheti törvénytelen gyermeke apját, a gyermek maga is, azonban csak első életévének betöltéséig. Az apaságról csak az esetben lehet szó, ha a vádlott a gyermek születését megelőző háromszázadik és száznyolcvanadik nap között együtt élt az anyával. Ha az anya erkölcstelen életmódot folytat, az apasági kereset felfüggesztetik. Ellenkező esetben joga van 1. a szülési költségeket, 2. nyolc-heti ellátásának költségét, 3. a terhességgel járó egyéb kiadásait, 4. a beállott morális veszteségért kártérítést követelni. A gyermeknek igénye van 18 éves koráig járó, társadalmi állásának megfelelő ellátási és nevelési járulékra, mely a bíró által megállapított módon előre fizetendő. Ha az apaság valószínű, az apa az ítélet kimondása előtt is kötelezhető a hozzávetőleges költségek előlegezésére, feltéve, hogy a gyermek még nincs három hónapos. A gyermek anyja nevét és polgárjogait örökli.

A büntetőtörvénykönyv előmunkálatán még nem haladtak ennyire. Tervezetben van csak meg, melyet a parlament még nem tárgyalt, bár az érdekelt körök már sokat vitatkoztak felette, ami a tervező bizottságot nem egy változtatásra bírta.

Ebben a tervezetben elsősorban az a paragrafus fontos, amely a gyermek kinzását vagy elhanyagolását bünteti a) legalább egy havi fogházzal, ha a kiállott szenvedés az egészségét károsítja, gyengíti vagy súlyosan veszélyezteti, b) öt évig terjedő fogházzal, vagy legalább 6 havi börtönnel súlyos testi sértés, vagy nem súlyos, de követ-

kezményeiben maradandó testi sértés esetén, c) tíz évig terjedő fegyházzal halálos kimenetelő testi sértés esetén. Eszel természetesen a szülői jogok elvesztése jár. A svájci gyermek- és anyavédelmi szövetség az a) ponthoz azt indítványozza, hogy ne csupán a testi sértés legyen büntetendő, hanem a fizikai és szellemi fejlődés veszélyeztetése is. Indítványozza továbbá, hogy a vizsgálóbíró azonnal a panasz felvétele után – ha csak ideiglenesen is, addig, amíg a bíró véglegesen intézkedik – elvehesse a gyermeket a szülőktől, hogy további kínoztatásának elejét vegye.

A gyermeknek kapzsiságból vagy önzésből eredő túleröltetését, ha az egészségét károsítja, veszélyezteti vagy gyengíti, szabadságvesztéssel, vagy tízezer frankig terjedő pénzbüntetéssel sújtja a törvény. Ha a túleröltetés oly nagyfokú, hogy az egészséget elpusztítja, akkor hat hónaptól öt évig terjedő fogház a büntetés.

Behatóan foglalkozik a tervezet – természetesen – gyermekek ellen nemi merényletekkel, az ifjúkori bűnösökkel, szabadságvesztéssel bünteti a gyermekét koldulni küldő szülőt és szabadságvesztésre, esetleg italmérést jogának elvesztésére ítéli azt a vendéglőst, stb., aki 16 éven aluli gyermeknek szeszes italt ad.

A tulajdonképpeni anyavédelmi paragrafus (67.) Így szól: „Ha az anya, még a szülési folyamat hatása alatt állva, szándékosan meggyilkolja gyermekét, öt évig terjedő fogházzal, vagy legalább hat hónapig terjedő börtönnel büntetendő”. Ez a paragrafus lényegesen kedvezőbb a most érvényben levő kantonális törvénynél, de még mindig szűkkeblűbb, mint a rendkívül liberális norvég büntetőtörvény. Fontosak a magzatelhajtásra vonatkozó rendelkezések is. A terhes anyát öt évig terjedő fogház vagy börtönbüntetés sújtja, tekintet nélkül arra, hogy ő maga végezte-e a magzatelhajtást, vagy mással végeztette. A műtét végrehajtóját öt évig terjedő börtönnel vagy fegyházzal bünteti a törvény, ha a műtétet díjtalanul végezte; ha pénzt kap érte, akkor a büntetés tíz évig terjedhet. Ez azokra az esetekre vonatkozik, amelyekben a terhes nő beleegyezésével történik a műtét. Ellenkező esetben 3-10 évi fegyház a büntetés. Ipszerű magzatelhajtásnál és halálos kimenetelű műtéteknél 3 évi fegyház a minimum. Az elévülés határideje 2 év. Nincs szó a tervezetben a büntetés csökkentéséről, megengedett magzatelhajtásról pl. erőszakos megtermékenyítés esetén.

Íme néhány szemelvény az új törvénytervezetből. A gyermek- és anyavédelem magánjogi szabályozása is mélyebbreható, liberálisabb a büntetőjogi tervezetnél, melyet még ki kellene építeni. Tág tere nyílik itt a munkára az anya- és gyermekvédelem minden barátjának, akik élnek is az alkalommal és serényen dolgoznak.

Fordította G. I.

GLOSSZÁK.

Jövendő törvényhozóink. „Vörhenyjárvány és babona” címen jelentették a lapok Máramaroszigetről: „Máramaros megyében már fél év óta szedi áldozatait a vörheny járvány. Különösen veszedelmes a járvány tova-terjedésére az a körülmény, hogy Nagybocksón és egyéb tiszamenti községekben a tutajosok most eresztik le a szálfát és viszik egész Titelig. Ez a legalkalmasabb módja

a járvány terjesztésének, mert a tutajosok tudvalevőleg minden nagyobb városban kikötnek és a pusztító betegséget ekképpen terjesztik. Orvosok híján a betegség még mindig terjed, mert vannak községek, ahova orvos csak egy napi utazás után érhet. Különösen a zsidók között szed sok áldozatot a betegség. Az ortodoxok felfogása szerint, ha egy Istennek tetsző tettet hajtanak végre, úgy megszűnik a járvány. Tegnap elhatározták, hogy egy 26 éves néma fiút összeeskütnék egy 40 éves menyasszonnyal és részükre hozományt gyűjtenek. Mintegy 300 zsidó jelenlétében meg is történt nagy ceremóniával az esküvő a temetőben.” – Ugyanakkor Karánsebesről „A babonás község” címen jelentették a következőket: „Óbézsza községben tavaly marhavész uralkodott, melynek sok állat esett áldozatul. A parasztok között az a babonás hit terjedt el, hogy egy Kaprisz György nevű gazda, aki néhány hónappal ezelőtt halt meg, mint kísértet éjjelenként bejár a faluba és megfertőzi a kutakat. A parasztok nagyon megijedtek, hogy megint kiút a marhavész és hogy ezt megakadályozzák, május 6-án, éjjel kimentek a temetőbe, felásták Kaprisz sírját, feldarabolták a holttestet, kivették Kaprisz szívét, máját és tüdejét, szétszították maguk között és azóta a hulladarabokat amuletként viselik a kísértet ellen. A csendőrség nyomozást indított az ügyben, bár tudják a csendőrök, hogy a babonás román nép már nem először csinál hasonló dolgot és aligha lehet ellene eredményesen eljárni.” íme, ezeknek a férfiaknak a választójogát tartják előbbrevalónak azok, akik a nőknek a férfiakkal egyszerre megadandó választójog helyett előbb valamennyi férfi választójogát tartják kívánatosnak. Majd a nagy bocskói és óbészai választók a z u t á n sietnek megadni a nők választójogát!

Még egy sorozat. A mi jövendő törvényhozóink között lesznek azok a derék férfiak is, akikről a múltkor egy napon jelentette a sajtó a következőket: „Tegnap délután K. Júlia tizenöt éves cselédleány sétálni ment a Népligetbe. Ott megismerkedett egy tizenhét év körüli, iparoskülsőjű fiatalemberrel, aki sörözni hívta a leányt. Beültek egy kocsmába. Késő estig söröztek és azután a leány hazafelé indult. A fiatalember utána ment, a közelben már lesték a leányt a fiatalember barátai, számszerint tizen és amikor a Népliget elhagyott részére értek, a leányt megragadták, zsebkendővel betömték a száját, beköttették a szemét és öten merényletet követtek el ellene. A leány már fuldoklott, mire kivették a szájából a kendőt. A leány nyomban segítségért kiáltott és egy rendőr és két pénzügyőr sietett oda. Amikor a merénylők meglátták a rendőrt, eliramodtak. Azonban egyet közülök, Polónyi István huszonhárom éves kocsifényező elfogták és a főkapitányságon letartóztatták. Társait nyomozzák.” – Nagyváradról jelentik: „A lóvásártéren ma éjjel egy haldokló leányt talált a rendőri őrző. A haldokló leányt a kórházba szállították. Megállapították, hogy az illető Born Juliska varróleány. A leány a kórházban kis időre magához tért és elmondotta, hogy az este egy fuvaros hamis ürüggyel kicsalta a lóvásártérre, ahol huszonhét társával erőszakot követtek el rajta. A rendőrség a merénylőket nyomozza.” – „Fialka Mihály tizenkilenc éves napszámosnak hosszabb ideig viszonya

volt egy cselédleánnyal. A fiatalember később megunta a leányt, el akarta hagyni, az nem tágított, sőt követelte, hogy Fialka vegye feleségül. Erre a legény brutális tervet eszelt ki, hogy a leánytól megszabaduljon. Kicsalta a leányt a rákospalotai erdőbe, ahol Fialka barátai már lesben állottak. Amikor az erdőbe értek, előre megbeszélte terv szerint a legények megrohanták a leányt, a földre teperték és merényletet akartak elkövetni ellene. A leány azonban kétségbeesve sikoltozott és védekezett, mire a legények megijedtek és elmenekültek. A leány feljelentésére a rendőrség ma a merényletet kinyomozta. Ezek: Fialka Mihály, Végh József, Kovács Sándor, Győré Ferenc, Valent Imre, Kökény János és Révai Mihály napszamosok. Valamennyit letartóztatták.” – Mi nők pedig várjuk meg szépen, türelmesen az általános férfi választójog népparlamentjét, amelynek Polónyi Istvánjai és Fialka Mihályai sietnek majd megalkotni a nők választójogát, hogy ezzel megadják a nőknek a Fialkák és Polónyiak ellen való védekezés fegyverét.

Derűtség a Házban. Kelemen Samu liberális képviselő május 26-án beszédet mondott a Házban, amelyben egy 23 éves ifjúnak tudóvészben való elpusztulását az attól követelt nemi abstinenciának róttá fel, a Ház általános derűsége közt. Kárhóztatta az abstinenciát – nota bene 23 éves ifjúról volt szó! – olyan érvekkel, amelyek minden anyát meggyőzhetnek arról, hogy fiai nemi életének tisztaságára vonatkozó kívánságai meddők, amíg az ország házában a liberalizmus legfőbb követeléseibe tartozik az ifjak minél korábbi bordélylátogatása. És ilyen viszonyok mellett Justh Gyula a nők választójogát illetőleg még türelmet kíván tőlünk. Kelemen úrtól pedig kérdezzük, hogy az a nyolcvanezer ember, akit Magyarországon évenként a tudóvész öl meg, vajjon mind a nemi abstinencia áldozata-e? Nem gondolja, hogy ama 23 éves ifjú történetével kapcsolatosan talán logikusabb lett volna a tudóvész elleni küzdelem módozatairól elmélkedni, mint a fejletlen ifjak nemi kiélését sürgetni?

A titokzatos telekkönyv. Az aradi törvénytörvényeknél alkalmazott kezelőtisztviselőnk Székely Ferenc igazságügyminiszterhez folyamodtak, hogy a telekkönyv vezetői vizsga letételét nekik is engedje meg. Az igazságügyminiszter e kérelmüket azzal a megokolással utasította el, hogy telekkönyvvezetők csak férfiak lehetnek. Áhítatos kíváncsisággal merjük csak kérdezni, hogy ugyan miért lehetnek csupán férfiak telekkönyvvezetők, amikor csak a minap ismerte el a kormány, hogy a nők állami szolgálataival annyira meg van elégedve, hogy új hivatalokat is meg akar nekik nyitni? Úgy látszik, a telekkönyv valami különösen hímnemű elbánást igénylő intézmény, mert hiszen a nő szabad tanúskodási jogát is csupán a telekkönyvi tanúskodásból való kizárása korlátozza. Micsoda érdekes titok rejtőzhetik a telekkönyvek mögött, hogy ott „csak férfiaknak” szabad a bemenet.

Lapunk olvasói csakis hirdetőinknél vásároljanak. A Nő és Társadalomra való hivatkozással a cégek több %-ot engednek.

A VÁLASZTÓJOGI GYŰLÉSEK ÉS A SAJTÓ.

Az általános férfiválasztójogért folyó küzdelemtől beszámoló sajtótudósítások közül a rendezők hivatalos lapjainak tudósításai szolgálnak a legértékesebb tanulsággal. A Justh-párt lapja, a „Magyarország”, tudósításában az aradi incidenst teljesen elhallgatta, de a napi hítek közt olyasmit közölt, ami közönségével elhitethette, hogy a feministák a kormány szolgálatában „zavarják” a gyűlést. Már a pécsi gyűlésről szóló beszámolójából nem hagyta ki a feminista incidenst és a hódmezővásárhelyi tudósításban bőven közölte Justh Gyula beszédének a nők választójogára vonatkozó részletét és a tisztességes, objektív tudósítás egyéb kellékeinek is megfelelt.

A választójogi liga és a Reformklub lapja, a Világ, az afádi incidenst tendenciózusan a feministák ellen fordította, a pécsiről objektív tudósítást hozott, amelyhez a zavargás helytelenítésének egy szavát sem fűzte, a hódmezővásárhelyi gyűlés tudósításában pedig – az objektív riport szigorú szabályai szerint – Justh Gyula bő kivonatban ismertetett beszédéből teljesen kihagyta a nők választójogára vonatkozó részt.

A szociáldemokrata párt lapja, a Népszava, az aradi incidenst teljesen elhallgatta, pedig az aradi tudósítójuk becsületes felháborodással ítélte el a rendezőség erőszakoskodását, de a Népszava feleslegesnek tartotta a szövegtagadást népgyűléshez méltatlannak bélyegezni. Sőt mindenképpen helyeselte az eljárást. A nők választójogáért küzdő férfiliga méltatlankodására ugyanis „A hölgy szólásra jelentkezik” címen május 24-én a következő minden szavában tudatosan hazug és rágalmazó cikket közölte:

„Amikor a választói reform ügye egy lépéssel előbbre jut, menten jelentkeznek a feministák. Nem azért jelentkeznek, hogy a demokrácia ügyét előbbrevigyük. Oh, nem azért. Másért. Azért, hogy valami úton-módon gáncsot próbáljanak vetni a mozgalomnak, hogy valamilyen háttá igyekezzenek támadni.

Hogy pártunk és a függetlenségi párt együttműködése eredményt ígér, nem maradhat el egy ilyen kis alattomos sakkhúzásra most sem a feministák részéről. Könyomatos útján közlik a lapokkal a hölgyek a következőket:

A férfiliga a nők választójoga mellett. A nők választójogáért küzdő férfiliga ma tisztikari ülést tartott, amelyen a közgyűlés előkészítése kapcsán szóba került a radikális blokk magatartása a nők választójogát sürgetőkkel szemben. A tisztikar méltatlankodva tárgyalta, hogy a nép elnyomása ellen panaszkodó és a népjogokért küzdő demokratikus koalíció a maga részéről a legegységesebb jogokat megtagadja ott, ahol e megtagadás az ő hatalmától függ. Abban, hogy a Justh-párt és a szociáldemokrata párt együttes aradi népgyűlésén a szólásra jelentkezett hölgytől megtagadták a szólás jogát, oly eljárást látnak, amely a magyar közszokásokkal és a népgyűlési technikával egyaránt ellenkezik. A tisztikar elhatározta, hogy e kérdést a férfiliga legközelebb tartandó közgyűlésén szóvá teszi.

A feminista hölgyek és – kis részben – a feminista követelések lelkes udvariából alakult férfiligával tehát méltatlankodást fejeztek ki Schwimmerék, akik papucs alatt tartják ezekéi az urakat. A liga méltatlankodik, sőt annyira méltatlankodik, hogy legközelebbi közgyűlésén is szóvá teszi a dolgot.

Határozottan le vagyunk süjtve. Megrendül a szívünk, velünk, vesénk: a férfiliga szóvá teszi, hogy a szólásra jelentkezett hölgynek nem adtak szót egy olyan

gyűlésen, amelynek csak hivatalos, előre megállapított szónokai voltak, amelyen a herkópatér sem beszélhetett a kijelölt, megbízott szónokokon kívül. A szólásra jelentkezett hölgy előjogot akart, nem kapta meg és most a jól megalapozott feminizmus megtestesítői botránkoztatják a ligát.

Nevetséges az ürügy, humoros a belőle kovácsolt szemrehányás és jelentéktelen az egész botránykozás, de – azt mégis megtudjuk belőle, hogy a magát demokratának mondó feminizmus kis erőcskéjét ismét a demokrata törekvésekkel szemben álló tábor szolgálatába szegődött. A feministák Andrássyhoz is elmentek denunciót a szociáldemokratákat s valami alamizsnajutalmat reméltek tőle. Most Khuennek akarnak szolgálni abban a hitben, hogy az vet majd nekik koncot: néhány szólásra jelentkező vagyonos hölgyet kitüntet választójoggal.

A jutalom elmaradt a múltban és nem fog megjönni a jövőben. Azt senki demokrata nem fogja tűrni, hogy a férfiválasztójog demokratizálását vagyonos nők előjogossá válásával ellensúlyozzák.

Hogy a feministák kicsinyes és intrikáló Pompadourpolitikája nem hozza meg nekik a várt eredményt – az csak nekik baj. Az azonban minden demokrata embernek baj, hogy a feministáknak vakondtaktikája hátráltatja azt az időt, amely a minden felnőtt nőre kiterjedő s nem a szólásra jelentkező dámak előjogát tevő választójog kivívására alkalmas lesz.”

Ezek után persze furcsa, hogy amikor néhány nappal később a villamos közlekedés dolgában tartott fővárosi népgyűlésen az „előre be nem jelentett” szocialista szónokot nem akarták meghallgatni és a határozati javaslatán nem szavaztattak, a N–a (máj. 23-án) a becsületes meggyőződés teljes felháborodásával itta a maga ügyében:

„A rendező uraknak azonban jó lesz megtanulniok, hogy né p gyűlésen nem lehet a n é p e t elűtni attól, hogy véleményének határozatban adjon kifejezést. Ha ezt nem akarják megtanulni, akkor máskor a kaszinóban tartsanak zártkörű gyűlést!”

A pécsi gyűlésről szóló tudósításában a N–a megint két marokkal szórta a rágalmazást, bár a H-iki cikkével ellentétben „nem helytelenítette”, hogy a feministák beszélni akartak, s hogy megadták nekik a szót. A pécsi gyűlésről ezeket írta:

„A mindvégig emelkedett színvonalú politikai nap jelentőségét aligha homályosítja el annak a rossz modorú feminista hölgynek a műsoron kívüli föllépése, akinek szándékai lehetnek igen tisztességesek, de aki mégis jobban tenné, ha ott agítálna az általános választójogért, ahol ilyenfajta föllépését kárörömmel fogadják. Nem az ellen van kifogásunk, hogy beszélni akart és beszélt is. Népgyűlésen mindenkinek joga van beszélni és a pécsi gyűlés elnöke igen helyesen járt el, hogy az aradi esetjől eltérve, megadta a szót Bedy-Schwimmer Rózsának. És a pécsi gyűlés résztvevőinek a vélemény- és szólásszabadságot tisztelő érzése nyilatkozott meg abban, hogy őt hallani kívánták. De ezt igazán hálátlanság vagy ostobaság volt azzal viszonozni, hogy a gyűlést rendező pártokat támadja meg a feminista nő, akinek aligha van joga szemrehányást tenni azért, hogy az „általános” választójog hívei nem rajonganak a „hölgyek” választójogáért. Nemcsak Buchinger elvtárs fölvilágosító szavaiból, hanem a gyűlés fölzúdulásából is megtanulhatnák a feministák, hogy ilyen modorban, ilyen föllépéssel nem használnak sem a választójognak, sem a nőmozgalomnak.”

Hogy a gyűlést rendezők hálátlan és ostoba megtámadása csak Buchinger Manó túlfűtött fantáziájában él, arról tanúskodik a Világ pécsi tudósítása, amely híven írja le az incidenst így:

„A napirend után Egry Béla jelenti, hogy a napirendre tűzött tárgyhöz több felszólaló nem jelentkezett,

azonban a „Nők választójogáért küzdő ligának” szónoka, Bedy-Schwimmer Rózsa, szót kér; kérdést intéz a gyűléshez, hogy hajlandó-e meghallgatni Bedy-Schwimmer Rózsa beszédét. (Felkiáltások: Halljuk Schwimmer Rózsát.) Bedy-Schwimmer Rózsa bocsánatot kér, hogy ő csak „tisztelt népgyűlés” megszólítást használ. Szívesen mondaná ő is, mint az előtte szólók, tisztelt polgártársak, azonban ez, sajnos, lehetetlen, mert a nő, dacára, hogy ugyanolyan súlyosan veszi ki a részét a polgárok kötelességeiből, mégis csak a „senkik” közé tartozik. Gúny volna tehát, ha „polgártársak” megszólítást használna (Zajongás.). Ha a férfi szenved jogtalanságban, kétszeresen érzi azt a nő! (Nagy zaj.)

Szónok nem folytathatja az egyre tartó zaj miatt beszédét, azt azonban még erős hangon kijelenti, hogy ha őt nem akarják meghallgatni, azzal nem őt sértik, hanem anyáikat, feleségeiket és testvéreiket! (Általános mozgolódás, nagy része a tömegnek azt kiáltja: Halljuk Schwimmer Rózsát! Halljuk.) Ő azonban már elhagyta a pódiumot s helyette Buchinger Manó kezd beszélni. Kijelenti, hogy a párt, melyet ő képvisel a gyűlésen, kifejezetten állást foglalt a nők választójogáért. Az azonban túrhetetlen, hogy néhány száz vagy ezer hölgy képviselőben idejőnnek és zavarják a gyűlést. A párt küzd az általános, egyenlő, titkos választójogért és ha eszméje diadalra jut, azonnal hozzáfog a nőkre való kiterjesztéséhez is.”

A hódmezővásárhelyi gyűlésről a N–a gúnyolódva, és úgy írt, mintha a feministák csak a nemes nők választójogát követelnék. Leszoktunk arról, hogy e pathologikus tüneteken csodálkozzunk. De mint érdekes jelenségeket mindezeket fel kell jegyeznünk.

ÉLETMENTŐ BŰNÖSÖK-

Írta: DR. GOITEIN SÁNDOR.

1911. február 1-én „Magzatelhajtás” címen írták a lapok: „A rendőrség ma délelőtt letartóztatta Barta Mária harmincéves napszámosleányt, Goda Ádámné huszonöt éves munkásszasszonyt, a nővérét, és Szőke Gyuláné szülésznőt. Barta Mária, aki állandóan vidéken lakik és félig-meddig hülye, évek óta viszonyt folytatott az apjával. A viszonynak most gyümölcse kezdett jelentkezni, mire a leány feljött Pestre. Itt nővére élvezte a szülésznőhöz, aki tiltott műtétet végzett rajta, a rendőrség ezt megtudva, letartóztatta mindhármát és intézkedett, hogy a vidéken lakó állatias apa is mielőbb hasonló sorsra jusson.”

Szóval egy idióta leánynak állatias apjával folytatott viszonyból származó magzat emberré válása kívánatos, ennek megakadályozásáért három emberre börtönbüntetés néz.

Alig múlik el hét, hogy itt vagy amott az éber közegek buzgó fáradozása folytán úgynevezett „tiltott” műtétek miatt egyik vagy másik k ö z t i s z t e l e t b e n álló orvos nem kerülne az osztó igazságszolgáltatás inkább büntetését, mint igazságot osztó kezébe. – Ki hitte volna – mondogatják egymásnak a morál apró kis szentjei, hogy ez az ember büntényre képes. A csodálkozás általános és az illető volt barátai sajnálattal konstatálják, hogy ismét csalódtak egyén erkölcsi értékében.

Álljunk meg egy kicsit. A magzatelhajtás – legalább ezidő szerinti büntetőtörvényünk értelmében – bűncselekmény. Elkövetői – akikről itt szólunk – tényleg köztestületet élvező és érdemlő egyéniségek. Kérdés, vajjon

tényleg senki se hitte volna, hogy ennek a bűncselekménynek elkövetésére a köztisztelt egyének képesek?

Kétlem. Merem állítani, hogy bizonyos – nem is egyéni, de társadalmi – körülmények közt, minden tisztességes, sőt csakis tisztességes ember moraliter képes és kész ennek a cselekménynek bűnös elkövetője lenni. Moraliter – mondom, mert a büntetési szankció, társadalmi felfogás és egyéb kellemetlenségek nagyobb megfontolásra készítetnek.

Nem akarok az elvetelés összes okaival foglalkozni, nem is vonatkoztatható az összesekre konklúzióm. De nézzük az okoknak a statisztika szerint legnagyobb csoportját: a házasságon kívüli szülés szegényétől való félelem miatt elkövetett magzatelhajtás eseteit.

Már maga a nők és férfiak számaránya is lehetlenné teszi, hogy minden nő házasságban élhessen, ezerféle más ok pedig szintén kizárja, az emberiség nagy részére a nemi élet „törvényes” formáját. A házasságon kívüli nemi kielégítés tehát ép oly természetes folyamánya az életnek, mint az élet a nemi kielégítésnek. Ha pedig ez így van – egy kis elővigyázatlanúság, a rafinementnek naiv hiánya – megtörtént a baj.

Az a szerencsétlen teremtés, aki lopva, titokban, örökös félelmek és gyötrődések közt szakíthat legerősebb, legemberibb ösztönének egy-két röpké, múltó pillanatot. – egyszerre szembekerül a társadalomnak megsemmisítő előítéletével és remegve látja, hogy a szent közmorál, a maga egészséglapos és homályos ablakú rendszerével mint zárja be előtte összes kapuit, belökve az „elbukottak” kiközösített csoportjába. Társadalmi berendezkedésünk, erkölcsi felfogásunk, félszeg és logikátlan és mindenek felett inhumánus törvénykezésünk egész légióját zúli azoknak a szerencsétleneknek, akiket talán épp a legnagyobb büszkeségük: az anyaság érzete a kétségbeesésbe, gyakran egyenesen a halálba kerget.

Az a minuciózus megkülönböztetés a törvényes és „törvénytelen”, az ártatlan és „elbukott” között pazar könnyelműséggel avatja a morál mártírjaivá azokat, akik balgák voltak a titkolódzásban, ügyetlenek az óvatosságban.

A legkérelhetetlenebb szigorral sújtja az állam és társadalom azokat, akiknek egyetlen vétkük, hogy szeretnek, egyetlen bűnük, hogy engedély nélkül szeretnek.

Vásári kikiáltó módjára invitál az állam: Erre tessék hölgyeim, erre, csak erre! Egymás mellett kapható a kétféle engedély: anyakönyv vagy bárca. Aki szerencsés: en gros vevőt talál, a többi áruljon detailban. Valljuk be, a házasságok nagy része érdekházasság. És mi a különbség prostitúció és érdekházasság közt? A prostituált adagokban méri: az ára változó. Kereslet-kínálat dolga; néha ingyen is adja; úgy is történik, hogy ráfizet. A feleség egyszerre árulja; drágábban méri: eltartás, név, állandó szabadjegye a „tisztességes” társadalomba. Ő sose fizet rá.

És a szerelem?

Erre nincs kádencia. Erről beszélnek, filozofálnak. Talán van, talán nincs. Lehet, hogy ez is fontos tényezője a nemi életnek, vannak akik ezen szeretnék felépítve látni az egészséget, de az állam elfelejtett róla gondoskodni. Nem tudja hova sorolni.

De itt a társadalom. Ugyancsak vásári kikiáltóként igazít útba: Erre emberek, erre, csak erre! Szűk sikátorok, homályos lebujok, elhagyott tájak, rejtett odúk. Erre emberek, erre, csak erre! Vigyázat! Senki ne lássa, senki ne hallja, senki ne tudja. Lábujjhegyen kúszva, bújva, remegve, félve és tolongva, lopva, de rohanva milliók jönnek. Erre, csak erre! Az ösztön vezet fekete homályba. Jönnek a párok. Itt a sötétben, a titkok fenekén pezseg az élet. Milliók érzik, hogy milliók vannak körülöttük, de nem akarják érezni, látják, de szemet hunynak. Itt szabad, itt lehet, a Titkok birodalmában. De aki kimegy, annak vége.

A társadalom csak a felett örökdi, hogy a Titok birodalmában történtek ne kerüljenek nyilvánosságra. Ami titokban történt, maradjon titokban. Erre tessék, hölgyeim és uraim, erre, csak erre! Francia különlegesség! Elsőrangú minőség! Tessék! Tessék.

Mindenki tudja, mindenki látja, mindenki túri, mert mindenki teszi.

De meddig? Csak addig, amíg titokban marad.

Érdekházasság – erkölcs. Prostitúció – erkölcs.

Titkos szerelem – erkölcs. Óvszerek – erkölcs.

Erkölcstelenség csak egy van: a nyílt, a tiszta, a szabad szerelem.

Hol látják szívesen a leány anyát és a fattyúnak ki a védelmezője? Seholy, senki.

Messzire vezető, ha e cikkeske keretében azokra a régi, közismert nótákra hangolnék, hogy törvényes – törvénytelen, házasság – szabad szerelem, mind-mind csak keret, sallang, kosztüm az Élet nagy álarcosbálján.

Azt sem akarom fejtegetni, hogy a magzatelhajtás tulajdonképpen nem is lehet bűncselekmény, mert az embrió még nem ember, hanem az anyatestnek alkatrésze és az elvetélést nem szabadna büntetni, mert a saját testével rendelkezik csupán, aki a magzatát elhajtja. Mindez messze és ugyancsak taposott utakra vezetne.

De visszatérek kiindulásomhoz.

Egy nő, aki se nem feleség, se nem örömléány, egy önfeledt vagy öntudatos pillanatban nem tudott, vagy nem akart fiatalsága parancsoló ösztönének ellenállni és – anyává lett. A baj nem ott kezdődik, ahol a cselekmény, hanem ott, ahol az eredmény mutatkozik. A tett nem számít, a társadalom csak az eredményt bünteti.

Az a fiatal leány, aki éppen csak hogy belekóstolt az életbe: tanácstalanul fetreng kétségbeesésében. Úgy tanulta, hogy extra társadalom, non est vita és arra is rájött, hogy a leány-anyának intra sincsen helye. Két út közül választhat csupán: a halál (morális vagy tényleges igazán egyre megy) vagy az eredmény eltüntetése.

Erre kell az orvos: az egyetlen bizalmas, az utolsó hajsza, a végső reménység.

Egy jövődöbeli, kétes, még meg nem levő és mindenképpen nyomorúságos és egy létező, egészséges, viruló és létezni akaró élet között kell választania.

Ölni vagy ölni: ez az orvos dilemmája.

Megölni egy valamit, ami még nincs, vagy a halálba lökni valakit, aki már van. Életre engedni, aki talán élni sem fog vagy nem akar, vagy halálba taszítani, aki sír, könyörög és fiatalága egész erejével ragaszkodik az élethez.

Ismét kérdem: ennek a bűncselekménynek elköve-

tésére tisztességes embert tényleg nem tartunk képesnek? A dilemma tényleg oly nehéz?

Nem. Ha látjuk, hogy a gyermekétől való szabaddulási vágyának soha sem az anyai szeretet hiánya, a kényelem, a hiúság, a felnevelés fáradságától és költségeitől való félelem az oka, hanem mindig és egyedül az a mások által mesterségesen szuggerrált szégyenérzet és megvetés és amikor látjuk, hogy a társadalom kényszeríti az erkölcsi pressziók összes eszközeivel eme bűncselekmény elkövetésére azokat, akik talán a legjobb anyák, a legszeretőbb nevelői lennének gyermekeiknek, – akkor igenis meg tudjuk érteni, hogy miért vannak oly sokan, akik a törvény eme tiltó rendelkezései ellen vétének.

A társadalom intézi a halálos támadást az anya ellen és nem az anya az oka, ha az eredmény az aberratio ictus folytán más objektumon, a magzaton áll be.

A társadalom riad rá áldozataira: öl, vagy hal! Vannak, akik szemébe kacagnak és azt felelik: élek és nem ölök. Ezek az úgynevezett „elbukottak”, akik elől a szalonok ajtai a morál kulcsával zárulnak be. Társadalmilag ezek is halottak. A többi öngyilkos lesz.

Ki csodálkozik ilyen körülmények közt, ha olyanok is akadnak, akik a titkos élvezet titkos gyümölcsét titokban óhajtják tartani, ha mindjárt „bűncselekmény” árán is? Hisz ez a „bűncselekmény” maga az élet, a továbbélés gyönyöreit jelenti számunkra: a végszükségnek törvényileg is biztosított joga.

Ha azt látjuk, hogy ezek az öngyilkosjelöltek, az akaratukon kívül anyává lett anyák, mielőtt kétségbeesésük utolsó útjára mennének, az élet ajtajának küszöbéről megegyeszer segítségért könyörögnek azoknál, akik erre mesterségüknél fogva a leghivatottabbak; akkor, ha azt látjuk, hogy valaki könyörületességéből megmenti őket a pusztulástól – ha mindjárt bűncselekmény (?) árán is – nem szabad oly könnyelműen gyilkost kiáltanunk, nem szabad elfelejtenünk, hogy a tettes életmentő is.

Hiszen ha a társadalom elhinné, hogy a törvénytelen gyermek is ép oly ember, mint a többi; ha a elismerné, hogy anyának lenni nem szégyen akkor sem, ha nem a házasság a gyermek keresztapja; ha a gyermekétől szabadulni akarás nem tisztán a szégyenérzet, hanem a hiúság vagy más érdek folyománya volna, akkor a magzatelhajtásnak – ha mindjárt észszerűtlen – törvényével szemben is, az engedetlenség büntetése jogos és méltányos lenne.

De amikor azt látjuk, hogy a magzatelhajtásban tettes a társadalom gyilkos morálja elől ment meg egy életet, akkor lehetetlen igazságosnak tartanunk azt az ítéletet, amely ezeket az életmentő bűnösöket sújtja, akik két életet mentettek meg anélkül, hogy tulajdonképpen csak az egyik ellen is vétettek volna.

SZEMLE.

A férfiliga a nők választójoga érdekében. A liga június 12-én, hétfőn délután 1/26 órakor tartja közgyűlését a Közgazdasági Társaság helyiségében V., Mária Valéria-utca 12. Az elnöki megnyitón és szokásos napirenden kívül a közgyűlés érdekes pontja lesz dr. Ha-

jós Lajos egyetemi m. tanár előadása: „A nők érdekei és szellemi képességei a választójog szempontjából.” A közgyűlésen a liga tagjain kívül vendégeket – férfiakat és nőket – szívesen látnak. Itt említjük meg, hogy a férfiliga a stockholmi választójogi kongresszuson dr. Pataj Sándor zombori ügyvéddel képviselteti magát. A pécsi és hódmezővásárhelyi választójogi gyűléseken Rudas M. J. úr támogatta az agitáló feministákat a férfiliga képviselőjében.

Nők a közoktatási bizottságban. A fővárosi közoktatási bizottságba a szervezési szabályzat szerint a különböző tanítótestületek is küldenek képviselőt. A szabályzat szerint azonban eddig csak férfi képviselhet a tanítótestületeket. A polgári leányiskolái tanítótestület képviselője Kozma Gyula igazgató volt. Kozma halálával a Feministák Egyesületének tanügyi bizottsága a tanítónők közt akciót indított, hogy nő is képviselhesse őket a bizottságban. Bárczy István polgármester és Festetits Géza gróf tanácsos méltányosnak találták a tanítónők kívánságát s a választást a szabályzat megváltoztatásáig elhalasztották. Festetits Géza gróf tanácsos előterjesztést tett a szabályzat megváltoztatására s annak a kimondására, hogy a felsőbb leányiskolák és polgári leányiskolák tanítótestülete, az elemi iskolai tanítónők és az óvónők nőképviselet is küldhetnek a közoktatási bizottságba, amit a közgyűlés el is fogadott. Remélhetőleg Göd Ilona, a kiváló fővárosi tanítónő lesz – mint Kozma Gyula utóda – az első női tagja a fővárosi közoktatásügyi bizottságnak. Itt kell feljegyeznünk, hogy a tanítónők passzív választójoga ellen Hűvös Iván és dr. Kozma Jenő szólaltak fel.

Az első magyar postaKezelőnő jubileuma. A középponti táviróhivatalban május elején ünnepelték az első magyar postakezelőnőnek, Frieder Jankának negyvenéves szolgálati jubileumát. Frieder Janka az első nő Magyarországon, aki egyhuzamban negyven esztendő töltött állami szolgálatban. 1852-ben született Tokajban. Az első távirói tanfolyamon, 1870-ben jelesen képesítették s 1871-ben kezelővé nevezték ki s a máramarosmegyei técsői hivatal vezetésével bízták meg. Három évvel utóbb Miskolcra, majd Budapestre került s itt mind a mai napig buzgó és serény munkatársa a középponti táviróhivatalnak. A lapok szerint „kollegái kedves ajándékkal lepték meg, az igazgatóságtól pedig dicséret oklevelet kapott”. Mi azt hisszük, hogy szívesebben vette volna, ha az ugyanolyan munkakört betöltő férfiakkal egyenlő fizetést adtak volna neki elismerésképpen. Egyébként a nagyobbszabású ünneplés előtt Frieder Janka megszökött, azaz kivette a szabadságát és Fiúméba utazott.

Egy új munkakör. A mindinkább finomodó ízlésű és hova-tovább kényesebb igényű nyomtatványfogyasztók mind tömegesebben kívánják nyomtatványaikat könnyomdai úton készíttetni az öntött ólombetűk alkalmazása helyett. Nem is ok nélkül, mert litográfiai úton hasonlít-

hatlanul tökéletesebben jut kifejezésre az egyéniség és mindaz, amit éppen ki akarunk fejezni.

Nagy kelete van ennek következtében a körrajzoló munkának. Azaz, hogy csak lenne! Lenne, ha nem volna nagyon is csekély e munkások száma. Eddig ugyanis csak férfi lehetett körrajzoló. Az is csak oly arányban, hogy négy felszabadult segéd mellé csak egy tanoncot szerződ-tethetett a munkaadó, így nem válhatott e pálya túlszűfoltta, de nem is képes a fokozódó szükségletet kielégíteni. Már néhány év óta érezhető a munkáshiány, amelyen a szakszervezetek egyöntetűsége folytán külföldi munkások betelepítésével sem lehet segíteni. Hisz ott sincsen elég.

Hát miért ne lépne nő is e pályára? Talán azért ne, mert szabadságának birtokában a kár otthon is igen szépen, hetenként 40-80, sőt 100 koronát is megerőltetés nélkül kereshet rajta az is, aki csak iparszerűen űzi? Hát még, akinél már művészetté fejlődött! Ez a körülmény egyedül is indokolja, hogy igenis, lépjenek nő is a körrajzoló pályára. Annyi izlést, finomságot, gyengédséget és különösen annyi kezűgyességet és türelmet tétel fel e munka, amennyit a férfiak csak összegében szoktak valóságos nőiességnel dicsőíteni!

Igyekezünk kell e pályát a nők részére is hozzáférhetővé tenni. E sorok írójának sikerült is megnyernie e célnak e téren legelső rajzolóművésznőjét, aki hajlandó a tanulni és dolgozni akaró nőt a finom kömetező tü kezelésében akit a művészeti kiképezni. Címe a Feministák Egyesületének Gyakorlati Tanácsadójában tudható meg.

Akik egyéb tudás hiányában, csupán kézügyességükre támaszkodva kényszerűségből gép- és gyorsírás után akartak volna tengődni a tisztviselőnői pályán, megélhetést, biztos kenyeret fognak a litográfus pályán találni.

Városnyák Svédországban. A legutóbbi választásnál 35 nő került a városi képviselőtestületbe, ami kezdetnek minden esetre imponáló. Közülük kilencet a konzervatív, húszat a liberális, kettőt a szociáldemokrata, egyet a női lista alapján választottak meg, egyet pedig mind a három politikai párt jelölt. Ez a jelölt kapta a legtöbb szavazatot, 11.971 -et. Az új városi tanácsosok közül 17 tanítónő, 1 művész, 3 kereskedő, 1 távirat-tisztviselő, 1 kertészeti iskolatulajdonos, 7 pedig szociális munkával foglalkozik. 7 férjes nő van közöttük, életkoruk 31-69 év közt változik. Egy házaspár is bekerült most a tanácsba és pedig a férj a konzervatív, a nő pedig a liberális lista alapján. Körülbelül húszan az új városi tanácsosok közül számottevő tagjai városuk választójogi nömozgalmának. A választási szervező munkát országszerte a nők választójogi szövetsége végezte.

Állami nőtisztviselők Bajorországban. Minden mesterséges akadály ellenére erősen növekszik Bajorországban az állami nőtisztviselők száma. Az elmúlt évben főleg a belügy-, közoktatásügy és pénzügyminisztérium alkalmazott sok nőtisztviselőt, részben rendszerített állásokra, részben próbára. Több előléptetés is volt. Nürnbergben a királyi bank 1909 végén 36 nőtisztviselőt alkalmazott. Követte a példát az állami közterhek

nyilvántartó hivatal is és az állami számszék legközelebb mintegy 300 állást rendszeresítenek nők számára. Ezek az állami állások 1200-4200 márka évi fizetéssel járnak. A próbaképpen alkalmazottak havi 75 márka működési díjat kapnak. Az eddigi tapasztalatok alapján a felettes hatóság nagyon meg van elégedve a nőtisztviselők munkájával.

Leányok szociális munkája. Érdekes előadást tartott a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségében dr. Alice Salomon, a berlini Schule für sociale Hilfsarbeit igazgatója. Előadása azt igazolta, hogy szociális munkára épp olyan komolyan és alaposan kell készülni, mint bármely más munkára, különben többet ártunk és rontunk vele, mint amennyit használhatunk.

A nők választójoga és az antialkoholizmus. Újzeelandban 1893 óta minden 21 éven felüli nőnek van választójoga. Ezidő óta a képviselőválasztással egyidejűleg szavaznak minden választókerületben az italmérési engedélyek megszorítása tekintetében is. A szavazóknak arra kell válaszolniuk, kívánják-e az italmérések számát megtartani, csökkenteni vagy teljesen megszüntetni. A teljes tilalom kimondásához $\frac{3}{5}$ többség szükséges, a két első kérdésnél elegendő az abszolút többség. Amióta a nők is résztvesznek a szavazásban, hatalmas emelkedést mutat az alkoholleles mozgalom, ami kitűnik a következő táblázatból:

A szavazás éve	fentartása	Az italmérési engedélyek	
		csökkentése mellett szavazott	megszünteté
1896	139.580	94.555	98.312
1899	142.443	107.751	118.575
1902	148.449	132.240	151.524
1905	182.884	151.057	198.768
1908	188.140	162.562	221.471

Az 1908. évi választás után tényleg be is vonták 21 kerületben az italmérési engedélyeket.

Különlék. A német gyógyszerésznők jogaik megővésére országos egyesületet alapítottak. – A sambori bírósághoz dr. Johanna Zubrzycka asszonyt nevezték ki kémiai szakértőnek. – Rotterdamban W. Sanson személyében az első hollandus női rendőrt, Aalborgban pedig az első norvég női rendőrt alkalmazták. – Solingenben Helene Sternsdorffot templomi orgonistává nevezték ki.

IRODALOM.

BEÉRKEZETT MŰVEK*.

Komjáthy Jenő: A homályból. Özv. Komjáthy Jenőné kiadása, Komárom. II-ik kiadás. Ára 5 korona.

Komjáthy Jenő: Nejehez írt költemény ciklusa: Eloa. Benkő Gyula bizománya, Budapest. Ára 70 fill.

Vajda Armin: A munkáskertek. A társadalmi Múzeum kiadványa. Ára 40 fillér.

Dániel Arnold: Föld és társadalom. Athenaeum irod.-r. t. Budapest. Ára 7 korona.

Perczelné Kozma Flóra: A belföldi leánykereskedelem ellen. Budapest. Ára 20 fillér.

Özv. Végess Sándorné: A nőegyesületek feladatai a nők gazdasági képzése körül. Győr. Ára?

Dr. Bókay Árpád: A célszerű és olcsó táplálkozás. Az országos ismeretterjesztő társulat kiadása. Ára 50 fillér.

Révész Béla: Tolstoj élete. Eke könyvkiadó-társulat. Budapest, 1911. Ára?

*Bírálatukat fentartjuk magunknak.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Pénztáros:
HILLERNÉ BOLBERITZ
GEORGINA
V., Asany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetőzés szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.
Magántanfónők elbe-
lyezése ugyanekkor.

Politikai propaganda-Höltségeink fedezéséhez újabbán hozzájárultál!

Békássy Elemérné	20.- K
B. A., Fiume	5.-
Dr. Gold Simon	20.-
Lamberger Józsefné	10.-
Reinitz Ernő	10.-
Schweiger Imréné	2.-
Signer Frigyes	2.-
Szegvári Sándorné	20.-
Szirmay Oszkárné	20.-
Wagner Marcelné	10.-
N. N.	2.-
Eddigi gyűjtéseink	<u>7296.93</u>

Összesen: 7417.93 K.

JÚNIUSI MUNKATERV.

5-én, hétfőn d. e. 11 órakor: Peres Sándor tanítónő-képző-intézeti igazgató, egyesületünk szociálpedagógiai tanfolyamának és szülői értekezleteinek néhai vezetője síremlékének leleplezése. Indulás egyesületünkől pont ½ 10 órakor. Tagtársaink minél számosabb megjelenését kérjük.

7-én szerdán d. u. 6 órakor egyesületünkben: Bizalmas tagértekezet, amelyre belépőjegyűl az 1911. évi tagsági jegy első fele szolgál. Vendégek bevezetése ezúttal nem lehetséges.

9-én, pénteken este 8-12 óráig: Kerti ünnepély a budai Várkert-kioszkban.

14-én, szerdán d. u. 5 órakor a régi országházban: Folytatólagos pályaválasztási értekezet.

20-án, kedden d. u. 5 órakor: A Társadalmi és Gyermektanulmányi Múzeum megtekintése. Találkozás egyesületünkben pont ½5 órakor,

MÁJUSI KRÓNIKA.

Ifjúsági csoportunk első évi előadásainak sorozatát nyilvános vitaértekezlettel zárta be, amelynek napirendjén e kérdés állott: Alkalmas-e a nő minden pályára? Ezúttal is, mint a csoport eddigi házi és nyilvános gyűlésein, komoly egyszerűségű és a nőkérdés alapjául szolgáló tudományos megállapításokban tájékozottságának biztos jeleit láttuk. A vitában főszóalók: Polgár György, Vészi Mátyás, Gyömrői Boriska és mások értékes részletekkel világították meg ügyvezetőnk előadásának azt az alapvetését, hogy minden nő époly kevéssé alkalmas minden pályára, mint minden férfi. De mindenki önmaga érzi legjobban, hogy milyen pálya felé vonzzák hajlamai és képességei; ma azért történik a pályaválasztás terén annyi végzetes tévedés, mert nem ment még át a köztudatba, hogy minden foglalkozás egyenlően értékes. ha komoly és becsületos munkát végzünk annak keretében. A vitában az ifjúsági csoport tagjain kívül Edelman Menyhért (Nagyvárad) és Steiner Riza vettek részt. Ifjúsági csoportunk eddigi munkásságának rövid ismertetését külön körlevélben fogja közölni tagjaival és a belépni szándékozókkal.

Nevelésügyi értekezletünkön Strickertné Polányi Laura dr. tagtársunk vonzó és érdekes előadásban fejtegette: mi mindentől kell tartózkodnunk, ha a kis gyermek egészséges testi és szellemi fejlődését biztosítani akarjuk. Hangsúlyozta, hogy a gyermekben keletkező öntudatos egyéniség ugyanaz, amely az egész életen át a felnőtt belső énjé; azért csaknem kitorólhetetlenül maradnak meg benne azok a képzetek, amelyek szellemi élete kezdetén, védődtek emlékezetébe. Óvakodnunk kell tehát attól, hogy kényszerképzetekül szolgáló, a modern gondolkozással ellenkező ideológiával terheljük első életéveiben. Ugyanazokat az erkölcsi maximákat kell már a kis gyermek előtt is hangoztatnunk, amelyeknek a felnőtt ember később hasznát veheti, ha a mai kor követelményeinek megfelelő életet akar élni. Élesen világította meg a képzelek kizsírításának izgató és káros hatását; a gyermek minden kérdésére őszintén kell felelnünk és amennyiben ismereteink ezt lehetetlenné teszik: nyíltan megmondanunk, hogy magunk is tanulásra szorulunk. Evvel nemcsak hogy el nem veszítjük a gyermek becsületesét, de egyszersmind megértetjük vele a tanulás éttékét és szükségét a felnőtt ember szempontjából. Kerülünk kell végül a gyermek iránti szeretetünk heves és gyakori külső jeleit: csókot, cirógatást stb. Freud theóriája szerint evvel a szexuális életre nézve túlságos igényeket ébresztünk a gyermekben; Charlotte Perkins-Gilman szerint „nem tropikus hőmérsékletben, hanem mérsékelt, nyhe érzelmi légkörben fejlődik a gyermek belső világa legbiztosabban”. A nagy érdeklődéssel hallgatott előadást élénk vita követte, amelyben Bartókné, Kurucz E. Hedvig, Mellemé M. Eugénia, Migray József, Szirmayné R. Irma és többen vettek részt.

Gyermekvédelmi bizottságunk mind nagyobb mértékben terjeszti ki működése körét vidékre is. E hó folyamán Nagykatá asszonyaiból alakult helyi bizottság Dezsőffy Emilné, az ottani telepbizottság elnökének vezetése alatt. A bizottság, amely eddig 32 tagból áll és gróf Keglevich Miklósné választotta meg díszelnökül, néhány nap lefolyása alatt meglátogatta az ottani telep több mint 300 gyermekét és beható érdeklődéssel tárgyalta a gyermekek pontos iskoláztatására és célszerű ruházatára vonatkozó kérdéseket. A gyermekvédelmi bizottság budapesti tagjai buzgón látogatták az Angyalföldön, Erzsébetfalván, Monoron, Rákospalotán, Rákosszentmihályon, Vácott, Újpesten és a fővároshoz közel fekvő más helységekben elhelyezett gyermekeket. Az érsékújvári telepbizottság kimerítő és panaszt alig tartalmazó jelentése a hozzáértő és beható ellenőrzés örvendetes és legnagyobb köszönetünkre méltó jelét szolgáltatja, amiért a bizottság elsősorban Kurzweil Gáspárné elnöknek és Korányi Erzsébetnek, a bizottság jegyzőjének szavazott köszönetet.

A gyermekvédelmi bizottság munkájába új jelentékeket bármikor szívesen bevezet annak elnöke Szirmayné R. Irma tagtársunk (V. Perczel Mór-u. 2., telefon 37-43).

Nagyvárad fiókegyesületünk május hó 28-án, Huzellánné Veress Ilona tagtársunk elnöklete alatt megalakult. Bővebbet a jövő számban.

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESEISEL.

Postatak. 17764.
TÉLEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrásy-út 83.

Az egyesületek tagja! díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

ÖSSZEJÖVETELEK JÚNIUS HAVÁBAN.

4-6-án (Pünkösöd) társas utazás az Aldunára. Út-irány Budapest – Zimony – Orsova – Ada Kaleh – Herkulesfürdő – Budapest. Indulás a keleti pályaudvarról 3-án este 10 óra 10 p.-kor. Költség kfa. 50 korona.

11-én, vasárnap kirándulás: Csév – Mexikó – Dobogókő – Körtvélyes-Dömös. Indulás a nyugoti pályaudvarból reggel 6 óra 10 p.-kor.

18-án, vasárnap a vas- és fémipari kiállítás megtekintése. Találkozás a városligeti Iparcsarnok előtt délelőtt 10 órakor.

25-én, vasárnap kirándulás. Út-irány: Pomáz-Lajosforrás – Pilis-Szt-László – Visegrád. Indulás a Pálffy-téri h. é. vasúti állomásról reggel 7 óra 50 p.-kor.

Ezenkívül 7-én, 14-én, 21-én és 28-án s z e r d á n este ½9 órakor összejövetel a Várkert-kioszkban.

Közgyűlésünket április 30-án tartottuk meg alapszabályszerű napirenddel a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében. A közgyűlésre képviselőt küldtek a következő testületek: Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége (Rosenberg Augusztina alelnök). Feministák Egyesülete (Glücklich Vilma ügyvezető), Magántisztviselők Országos Szövetsége (Földes Béla tanácsstag), Magántisztviselők és Keresk. Alkalmazottak Orsz. Szövetsége (Rudas Ig. M. alelnök). A közgyűlés az előterjesztett évi jelentést, zárszámadásokat és költségvetést egyhangúlag tudomásul vette, a felmentvényt megadta és egyhangúlag megválasztotta elnöké Grossmann Jankát, számvizsgálókká Fazekas Arminé, Szenttornyai Józsefet és Urbach Olgát, a választmányba pedig a következő egyesületi tagokat: Arany Mariska, Bader Magda, dr. Besnyő Béla, Blumgrund Janka, Borsodi Aranka, Breuer Hedwig, Braun Mária, Dános Jetty, Duschkau Erzsé, Fazekas Teréz, Fehér Jolán, Feldmár Kornélia, Fonyó Berta, Friedmann Alma, Gábrriel Nándorné, Glöckner Sári, Glücklich Vilma, Goldschmid Sári, Grossmann Aranka, Hoffenreich Erna, Kende Lajos, Kerner Mária, Kiss Zsófia, Klein Frida, Klein Laura, dr. Kolbach Bertalanné, dr. Kreuzer Lipót, Löwy Franciska, Mandl -Pál, Pogány Paula, Schuster K.-né Rácz Etelka, Risztics Ilona, Rudas Ignác, Salgó Béla, Sellő Miksa, Schnur Nelly, Bédy-Schwimmer Rózsa, Seidberg Róza, Spády Adél, Sándorné Stein Amália, Steiner Aranka, Steiner Riza, Szabados Klotild, Tauber Ida, Taubner Margit, Tolnai Flóra, Trombitás Erzsé, Wachmann Erzsé, Weitz Janka, Wilhelm Szidónia.

Üzleti záróra. Amint tagtársaink a hírlapok és plakátok útján értesültek, a nyolcórás üzletzárásra vonatkozó megállapodás május hó 10-én életbe lépett. Mint mindenkor, ezúttal is akadtak olyanok, akik a megállapodást nem respektálták és üzletüket továbbra is nyitva tartották. Amíg a záróra kérdését törvény nem rendezi, nincs más védelem az ilyen, önmaguknak és az egész kereskedői karnak ártó boltosok ellen, mint a bojkott. Tagtársainkat felkérjük, hogy úgy önmaguk, mint mindazok, akikre be-

folyásuk van, kerüljék a nyolc órán túl is nyitva levő üzleteket.

Üdülőtelep. Lovranai és balatoni üdülőtelepünkre sürgős jelentkezéseket még elfogadunk.

Tennisz. A tenniszben megüresedett néhány hely; ezekre még lehet jelentkezni.

Ingyenes Dunafürdők. Aki még nem váltotta ki igazolványát a Ferenc József-uszodába, ne mulassza el, mert 30-án túl nem adnak már ki jegyeket.

Kedvezményeit. Az egyesületben kedvezményes jegyek, illetve utalványok kaphatók a következő fürdőkbe: Lukács-, Császár-, Király-, Hungária-, Körüti- és Erzsébet-sósfürdő.

Ugyancsak kaphatók színházjegy-utalványok és kedvezményes villamosjegyek.

Állásközvetítés. A Fonciére biztosító-intézet alkalmaz nőket üzletszerzésre.

Nagyon sok egyéb állás is van előjegyzésben.

A Magántisztviselői! Országos Nyugdíjgyesülete múlt hó 28-án tartotta meg tizenkettedik évi rendes közgyűlését a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara üléstermében. A közgyűlés elé terjesztett igazgatósági jelentésből örömmel látjuk, hogy a nyugdíjellátás eszméje fokozott arányokban tért hódít nemcsak a férfiak, hanem a nőtisztviselők körében is. Megerősít bennünket ebben az évi jelentéshez csatolt 1911. évről szóló jelentés ama része, amelyben a legújabbban (1911. első negyedében) belépett tagok nevei fel vannak sorolva. Ugyanis, azt látjuk, hogy a nők csatlakozása a nyugdíjgyesülethez az eddiginél jóval nagyobb arányokat ölt. Az egyesület ma már igen tekintélyes anyagi eszközökkel rendelkezik. Vagyona kb. 8 millió, mely 5,267.300 K n. é. 4-5%-os záloglevélből s egyéb óvadékképes kamatozó kötvényből, valamint négy élénk útvonalon fekvő nagy bérpalotából áll.

Az egyesület fejlődéséből a következő néhány adat nyújt tájékoztatást:

1894-ben taglétszám storno figyelembe vételével: 598 rendes tag, 4 alapító tag; biztosított összeg: 1,294.080 korona; díjtartalék: 73,205.62 korona; külön tartalék: 18.697.66 korona; vagyon: 91.903.28 korona.

1910-ben taglétszám storno figyelembe vételével: 2953 rendes tag, 82 alapító tag, 69 pártoló tag; biztosított összeg: 6,194.158 korona; díjtartalék 6,655.501.82korona; külön tartalék: 693.239.33 korona vagy: 7,348.741.15 korona.

Az egyesület rendes tartalékain kívül különös gondot fordít jótékony célú segélyalapjainak gyarapítására, amelyekből az alapszabályok előírta rendes szolgáltatásain felül külön segélyeket folyósít a nyomorban levő özvegyek és árvák, továbbá a gyógyulásra szorult vagyontalan tagok részére.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE VÁLASZTMÁNYÁNAK ÉVI JELENTÉSE.

Előterjesztetett az 1911. évi április hó 30-án megtartott XIII. rendes közgyűlésén.

Tisztelt közgyűlés!

Idei munkásságunk a női kereskedelmi szakoktatás kiépítése intenzív követelésének és e kérdés propagálásának, népszerűsítésének jegyében áll.

Egy esztendő nem nagy idő, de úgy látszik, hogy még a mi mérésünkénél is sokkal kisebb, ha arról van szó, hogy begyökerezett balvéleményeket kiírtunk, hogy új helyzetek és összefüggések felismerésére bírjuk a maradiákat.

Nagy elkeseredés és harag tölt el bennünket, ha visszaemlékezünk arra a nagy és sok munkára, amelyet évek óta és az idej esztendőben különösképpen azzal töltöttünk, hogy meggyőzzük az illetékes hatóságokat, tanügyi köröket, kereskedőket, mint velünk együtt elsősorban érdekeltet és végül, de nem utoljára a tisztviselőnőket nevelő szülőket arról, hogy a mai női kereskedelmi szaktanfolyamok semmiképpen sem felelnek meg céljuknak, hogy ezeket be kell szüntetni és hogy a lányoknak éppen olyan elméleti előkészítésre van szükségük, mint a velük egy pályán működő fiuknak.

Hogy ezt a tapasztalatokból merített meggyőződé-
sünket átvigyük a köztudatba, nem kíméltünk sem időt, sem költséget, sem fáradságot.

Száma nincs annak a sok beadványnak, amelyet a szakoktatás reformja érdekében az idén is a közoktatásügyi, a kereskedelemügyi miniszterekhez és a főváros tanügyi osztályához benyújtottunk.

Mindezekben kértük rendszeres női kereskedelmi iskoláknak létesítését, vagy a lányok bebocsátását a meglévő fiúiskolákba. Ez utóbbi módszer főképpen vidéken volna elsősorban szükséges, mert ott külön női kereskedelmi iskolákat létesíteni túlságosan költséges volna, minthogy az iskolák válható látogatottsága aránylag kicsi. Még a sokat emlegetett erkölcsi szempontból sem lehetne észszerűen kifogást emelni ezen koedukációs rendszer ellen azoknak, akik a mostani kiképzés mellett megteremtik azt a helyzetet, hogy 10 éves lányok az iskola fegyelmét nélkülöző irodákban dolgoznak együtt 18 esztendőes fiukkal. A brassói gör. kel. román felső kereskedelmi iskola, melybe a ősszel 6 leány is beiratkozott, szintén engedélyt kért a koedukációs rendszer meghonosítására. Mi felhasználtuk ezt az alkalmat is, hogy a miniszterhez intézett sürgős beadványban kérjünk ez irányban kedvező elvi döntést, de sajnos, ismét eredménytelenül.

Több sikere van e téren a temesvári fiókunk landadatlan agitációjának, amikre jelentésünk során pár szóval még kitérünk.

Különösen elszomorító a felső kereskedelmi iskolák főigazgatójától leétező válaszok sorozata, amelyek kivétel nélkül azt hangoztatják, hogy női kereskedelmi iskolákra szükség nincsen, kielégítő a mostani tanítási rendszer. Úgy látszik, hogy azok az emberek, akik a nőt

mindig valami alsóbbrendű emberi lénynek tekintik, a kereskedelmi iskolákba járó lányokban csupa zsenit látnak, különben nem remélhetnék, hogy előtanulmány nélkül is megállhatják helyüket a tisztviselői pályán.

A közvetlen tapasztalatokkal bíró kereskedővilág egy véleményen van velünk ebben a kérdésben és már eddig is létesített Pozsonyban, Marosvásárhelyt és Debrecenben női felső kereskedelmi iskolát.

Budapest még nem emelkedett e tekintetben ezen városok színvonalára.

A női kereskedelmi szakoktatás rendszeresítése érdekében küldöttségben is jártunk a közoktatásügyi miniszternél, kifejtve előtte előszóval is, hogy egyazon pályán működő egyéneknek egyenlő kiképzésre van szükségük. Elmondtuk a miniszternek, hogy óriási a kereslet jól képzett nőtisztviselőkből, hogy a rosszul előkészített leány, mint bérrontó lép fel fér fi kollégájával szemben, képtelen helyét megállani és miután más pályára sincsen előkészítve, a tisztviselőin sok esetben nem boldogul. A miniszter hangsúlyozta válaszában, hogy kérdésünk nála jó kezében van, teljes megértéssel kezeli azt, – de a főigazgató, akihez beadványaink elintézésre kerülnek, válaszaiban nem mutatja ezt a megértést és jóindulatot. A Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége ezidei közgyűlésén a Feministák Egyesülete és Mária Dorothea Egyesület által pártolt indítványt nyújtottunk be, kétéve a szövetség közgyűlése elfogadta indítványunkat és benyújtotta az illetékes minisztereknél az ide vonatkozó felterjesztéseket.

A főváros tanácsát ez évben is megkerestük, hogy szüntesse be ú. n. irodai továbbképző tanfolyamait, amelyek irodai munkaerők kiképzésére teljesen alkalmatlanok. Végighallgattuk e tanfolyamok vizsgálatait, melyeknek {eredménye, amint ez előre volt látható, minden kritikán alul maradt és nagyon sajnáltuk a tanerőket, akik minden igyekezettel azon voltak, hogy a tanfolyamok életképességét az első esztendőben bebizonyítsák, de még sokkal inkább sajnáltuk a szegény fiatal lányokat, akik ezen experimentum áldozataivá lettek és vajmi kevés tudással kerültek ki a próbaéből.

Igyekezünk e tanfolyamok értékéről sajtó útján is felvilágosítani a szülőket, de gyenge a mi erőnk ott, ahol az iskola ellenünk van és ahol szinte erőszakkal írják be a növendékeket ezekre a silány tanfolyamokra.

Sok ezere menő röpívet osztottunk szét tájékoztatás céljára az iskolából kikerülő lányok között, ugyanezt a célt szolgálták nagy mennyiségben elhelyezett plakátjaink is, de kevés eredménnyel, mert amíg jobb iskolák nincsenek, a szülők kénytelenek gyermekeiket ezekre a tanfolyamokra küldeni, még ha tudatában vannak is a kurzusok értéktelenségének.

A kérelmezett beszüntetés helyett még négyvel sza-

porította a főváros ebben az iskolaévben ezeket a semmiképpen meg nem felelő, javarészt magánérdekeket szolgáló tanfolyamokat, úgy hogy a főváros maga tart fenn jelenleg 7 női kereskedelmi tanfolyamot és ezenfelül még 10 „irodai” tanfolyamot is, amelyek mint fentebb említettük, az előbbieknél még silányabbak és amelyekre kifejezetten a rosszabb előmenetelő tanulókat dirigálják.

Ezzel szemben fiuk számára mindössze 4 felső kereskedelmi iskolát tart fenn a főváros 3 esztendei tantervvel.

E helyütt is meg kell emlékeznünk a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületének kvalifikálhatatlan eljárásáról, melyet úgy is mint rokonegyület, úgy is mint erkölcsi testület követ el akkor, amikor nyakrafőre hirdeti, hogy 5 hónap alatt képez ki irodai tisztviselőket, a minisztérium felügyelete alatt álló szaktanfolyamain, amelyekről nem átalja hirdetéseiben még azt is állítani, hogy a minisztérium rendeletére tartja fenn ezeket.

Nézzük most már, hogy miképpen viszonyuk ez a működés a K. A. O. E. elnökének Taubner Vilmos úrnak a Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak 1907 június hó 29 és 30-án tartott országos kongresszusán a kereskedelmi szakoktatás tárgyában tartott előadásához.

Taubner úr, aki ma is elnöke a K. A. O. E.-nek, a következőket mondotta a kongresszuson, amikor a 10 hónapra terjedő hatósági szaktanfolyamokat bírálta t

„Azok a nők, akik költséges magántanulmányokkal nem egészítik ki tudásukat, állásra egyáltalában nem tesznek szert. A képesítés alacsony foka a gyakorlati életben azt eredményezi, hogy a nőtisztviselőnek külön harcot kell vívnia annak elismertetéséért, hogy egyenlő munkáért egyenlő díjazásra tarthat igényt. Ezt a visszás állapotot súlyosan megérik a férfi tisztviselők is, mert a kisebb előképzettségre való hivatkozással rosszabbul fizetik a nőtisztviselőt, az olcsóbb női munkára való hivatkozással pedig nyomják a férfiak fizetését is.”

Később így folytatja előadását:

„Mi tehát tisztességes megélhetésük érdekében követeljük, hogy mindazokkal az ismeretekkel ruháztassanak fel a nők, melyekre a gyakorlati életben szükségük van. Ezért követeljük, hogy a női kereskedelmi tanulók részére is nyitassanak meg az elsőfokú kereskedelmi iskolák, mert enyhén szólva, komédia az, hogy a női kereskedelmi tanulók a 10, 11 éves gyermekeknek ismétlődő iskolájában háztartási ismeretekre oktattassanak. Éppúgy követeljük a felső kereskedelmi iskoláknak, valamint a jelenleg hazánkban levő összes kereskedelmi főiskoláknak megnyitását a nők előtt. Így a Kereskedelmi Akadémiának, a Keleti Akadémiának, valamint a tanárképző iskoláknak a megnyitását is, amint ezt különben a kereskedelmi iskolai főigazgató is a kormányhoz intézett felterjesztésében javasolta. Én a női kereskedelmi szaktanfolyam jelenlegi szervezetének, valamint a női felügyelet mellett történő férfitanár működésének bírálatába, nem bocsátkozom, mert meg vagyok győződve róla, hogy a jelenleg érvényben lévő, sok naivságot és humort tartalmazó szabályrendeletekkel mindenki tisztában van.”

Ez volt az előadásnak erre vonatkozó része. Követ-

kezett a tárgyalások során a másoldalról benyújtott pótindítványok tárgyalása, ezek között volt Salgó Bélának következő indítványa:

„A kongresszus határozottan állást foglal a különféle kereskedelmi zugkurzusok ellen és kötelességévé teszi minden öntudatos magántisztviselőnek és kereskedelmi alkalmazottnak, hogy saját hatáskörében tegye lehetetlenné az ilyen kurzusok volt látogatóinak a kereskedelmi irodákban való alkalmaztatását.”

Ezt az indítványt az előadó Taubner Vilmos úr a következő szavak kíséretében tette magáévá:

„Ezt az indítványt elfogadom, még pedig abból a szempontból, mert a javaslat egész tendenciája az, hogy a kereskedelmi szakoktatásnak bizonyos jelentőséget adjunk úgy a férfi, mint a női alkalmazottak szempontjából. Ez úgy lehetséges, ha a kérdést egységesen igyekszünk megvalósítani. Ezért ajánlom ezt a határozati javaslatot elfogadásra.”

A felsoroltakból világosan tűnik ki, tisztelt Közgyűlés, hogy Taubner Vilmos úr nevelésügyeseknek és a férfi kollégákra nézve is károsnak mondja a 10 hónapra terjedő szaktanfolyamokat és a vezetése alatt álló egyesület most 5 hónapra terjedőket tart fenn. Amint értesülünk, a nevezett egyesület ezeket a kurzusokat bevételei fokozására tartja szükségeseknek.

A tisztelt Közgyűlésre és minden elfogulatlan ítélőre bizzuk ennek a következetességnek elbírálását. Csak azt nem értjük, hogy a K. A. O. E. józan belátású tagjai miért tűnnek egyesületükben ilyenféle jövedelmi forrást. Mint becsületes emberektől és kollégáktól elvárjuk tőlük, hogy sürgősen beszüntetik egyesületüknek ezt a szegényes pénzforrását.

Nyilvánvaló, hogy a tisztviselőegyesületek munkásságuk során többé-kevésbé mindnyájan meggyőződnek arról, hogy a tagjaiknak kereskedelmi tanfolyamon szerzett hézagos szakismeretei nagyon beható kiegészítésre szorulnak és ezért majdnem az összes egyesületek tartanak fenn esti tanfolyamokat, köztük a mi egyesületünk is. De sohasem szabad szemelől téveszteni, hogy ezeken a kurzusokon hézagok pótlásáról van szó, nem pedig kiképzésről, és hogy ennél fogva csak aktív tisztviselők, vagy megfelelő előképzettségűeknek vehetőek fel (pl. akik kereskedelmi tanfolyamot végeztek) az ilyen tanfolyamokra és nem olyanok, akik ezektől a rövid kurzusoktól várják a tisztviselői pályán szükséges összes szakismereteket.

A kereskedelmi szakoktatás reformja érdekében résztvettünk Grossmann Janka elnök és Schwimmer Rózsa tanügyi bizottsági elnök kiküldésével a Bécsben 1910 szeptember havában megtartott nemzetközi kereskedelmi szakoktatásügyi kongresszuson.

Küldötteink közül Schwimmer Rózsa egy előadás keretében is kifejtette a női kereskedelmi szakoktatás reformjára vonatkozó véleményünket. Nagy meglepetéssel

hallották a külföldiek, hogy eltérően az ő sokkal fejlettebb intézményeiktől, Magyarország fővárosában csak 10 hónapos kurzusokon képezik ki az irodai női alkalmazottakat. A Schwimmer Rózsa tagtársunk előadása felett megindult vita során az a felfogás érvényesült, hogy a női kereskedelmi szakoktatás kérdése egyike a kereskedelmi élet legfontosabb problémáinak és hogy a legközelebbi – 1913-ban – Budapesten megtartandó kongresszusnak ezzel a kérdéssel és annak szociális kihatásaival nagyon behatóan kell foglalkoznia.

Mi is beléptünk a nemzetközi szakoktatási egyesületbe, amely a bécsi kongresszust rendezte és rendezni fogja 1913-ban Budapesten hasonló nemzetközi kongresszusát.

Reméljük, hogy szakadatlan agitációnk megtermi addig gyümölcsét, a rendszeres női kereskedelmi iskolát.

A kongresszusról magáról csak annyit kívánunk e helyen megjegyezni, hogy egész lefolyásában alapos, szakszerű és mélyreható volt. 1200 résztvevőjével imponánsan dokumentálta azt, hogy a kereskedelmi szakoktatás kérdései iránt világszerte igen nagy az érdeklődés. A kongresszus iratai könyvtárunkban érdeklődő tagtársaink rendelkezésére állanak.

A kongresszus alkalmával hívtuk meg dr. Steindler Ehrenhaft Olga asszonyt, a bécsi női kereskedelmi akadémia igazgatóját egy előadásra, amelyet kilátásba is helyezett, azonban az iskolaév befejezte előtt képtelen volt megtartani. Az előadás ennek folytán ősz elejére maradt.

A tanítás reformja érdekében körlevelet intéztünk az ország összes ipar- és kereskedelmi kamaráihoz, kérve őket, hogy létesítsenek iskolákat női tisztviselők előképzésére, vagy hassanak oda, hogy az iskolafenntartó hatóságok tegyék meg végre kötelességüket e téren.

A beérkezett válaszok kivétel nélkül kedvezőek, a kamarák osztják véleményünket, hogy a jelenlegi helyzet tarthatatlan és hogy nő- és férfi tisztviselőnek egyenlő kiképzésre van szüksége. Többen ezt a kiképzést koedukációs alapon akarják megoldani és valamennyien kilátásba helyezik kérésünk megvalósítását, illetve annak támogatását.

Ezekből a válaszokból is megláttuk, hogy a tapasztalatokkal bírók mindenhol megértnek bennünket, csak Budapesten, hazánk kultúrájának központjában találunk síket fülekre; itt meg vannak elégedve a mostani helyzettel.

Nem fejezhetjük be az iskolaügyről szóló jelentésünket anélkül, hogy az ország első női felső kereskedelmi iskolájáról megemlékezzünk. A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara áldozatkészségéből immár harmadik éve áll fenn ez az intézet és csak a kamara bőkezű gondoskodásának tudható be, hogy az úttörő intézet máris megbirkózott a kezdet sokféle nehézségével.

Egyesületünk elnöke és tanügyi bizottságunk elnöke a bécsi szakoktatási kongresszusról hazatérőben a kamara képviselőinek szívélyes meghívása alapján megtekintették a pozsonyi iskolát. Küldötteinék úgy az iskoláról, mint a vele kapcsolatos internátusról igen jó véleményt szereztek. Mindaz, amit ott tapasztaltak, csak megerősítette abbéli vélekedésünket, hogy a női kereskedelmi szakoktatás gyökeres reformjának mi sem állja útját abban a pillanatban, amidőn a szükséges szociális átértés megvan. A pozsonyi

kereskedelmi és iparkamarának e helyen is hálás köszönetet mondunk bátor kezdeményezéséért, mely remélhetőleg hamarosan követőkre akad. Köszönet illeti ezenfelül a kamara vezetőségét azért a rendkívül szívélyes fogadtatásért is, melyben egyesületünk kiküldötteinék részesítette.

A nagyarányú mozgalmon kívül, amelyet az oktatás rendszeresítése érdekében kifejtettünk, nem hanyagoltuk el az idén sem egyesületünk továbbképző esti tanfolyamait. Ezeket a tanfolyamokat állásban levő tisztviselőnk és olyan fiatal leányok látogatták, akik a kereskedelmi iskola elvégzése után átlátták, hogy most kezdődik a tulajdonképpen szakismeretek elsajátításának szüksége.

Kár, hogy tagtársaink közül aránylag kevesen veszik igénybe ezeket a továbbképző tanfolyamokat, amelyek nagy hasznukra lehetnek jobban dotált állások elnyerésénél. Az idén látogatták a tanfolyamokat:

A könyvvitelt 7 növendék. Tanították: Salgó Béla, utóbb Lengyel Samu igazgatók.

A magyar gyorsírást 26 növendék. Tanította: Grossmann Aranka okl. gyorsíró-tanítónő.

A német gyorsírást 34 növendék. Tanította: Kerner Mária okl. gyorsíró-tanítónő.

A német nyelvtant 35 növendék. Tanították: Feldmann Albertné és Jalovetz Erzsébet.

A gépirást 36 növendék. Tanította: Willhelm Szidónia.

Tornatanfolyamot 14. Tanította: Báró Proff Kocsárdné, főv. torna-tanítónő,

Angolt 22. Tanította: Miss Jessy Simpson. Összes növendékének száma 174.

Mindezeket a tanfolyamokon igen jó eredményeket értünk el, ami a tanítók önzetlen lelkiismeretes fáradozásán és a növendékek buzgalmán kívül annak a körülménynek tudható be, hogy csak korlátolt számban vettünk fel egy-egy tanfolyamra és csakis jó előképzettségű növendékeket.

Schuller Alajos igazgató úrnak e helyütt is köszönetet mondunk jóakaró véleményezéséért, melynek eredményeképpen ismét megkaptuk a főváros tanácsától a vezetése alatt álló iskolában az iskolatermeket esti tanfolyamaink számára.

A télen tornatanfolyamot is szerveztünk Proff Kocsárdné báróné okl. torna-tanítónő szakszerű vezetése mellett. Sajnálatunkra a tanítónő hosszadalmas betegsége kényszerített bennünket a tanfolyam időelőtti beszüntetésére. Ezt a tanfolyamot váltja fel a most tavasszal megkezdődött teniszjáték, melyre tagtársaink szép számmal jelentkeztek.

Továbbképző tanfolyamaink után legfontosabb intézményünk, az állásközvetítő az idén a következő adatokat mutatja:

Bejelentetett állásüresedés: 2473.

Álláskereső volt: 822.

Elhelyezést 519.

Noha az elhelyezések száma ismét szép emelkedést mutat, még sem lehetünk teljesen megelégedve, részben mert igen sok elhelyezésről még ma sem értesítenek tagtársaink, részben mert még mindig igen nagy az aránytalanság. Ismét a rengeteg sok munkaalkalom, aránylag

kevés munkátkereső és még ezeket sem tudtok mind elhelyezni gyenge előképzettségük miatt. Továbbképző tanfolyamaink útján igyekeztünk jobb erőket nevelni, de tanfolyamainkat aránylag olyan kevesen látogatták, hogy alig jelentett valamit a nagy kereslettel szemben. Még a tanfolyamok befejezése előtt el kellett egyik-másik tanulót helyoznunk, annyira keresték a jobban képzett tisztviselőket.

A fizetések aránya a következő volt:

50 K-ig terjedő kezdőfizetéssel elhelyestünk: 122					
60	„	„	„	„	70
70	„	„	„	„	41
80	„	„	„	„	49
90	„	„	„	„	33
100—110	„	„	„	„	71
120—130	„	„	„	„	56
140—150	„	„	„	„	39
160—240	„	„	„	„	38

Összesen: 519

elhelyezés.

E statisztikából kitűnik, hogy az elért kezdőfizetések terén is emelkedés mutatkozik.

A folyton dráguló megélhetéssel azonban egyenes arányban csak akkor állanak majd fizetéseink, ha a tanítás terén keresztül tudtuk vinni a szükséges reformot.

Az egyesület tagszaporodása az egyik jele annak a

bizalomnak, amellyel a tisztviselők szervezetünk iránt viseltetnek.

Volt az egyesületnek az elmúlt évben összesen a központban 2281 tagja, a vidéki fiókokkal együtt 2780 tagja. Belépett az idén 345 rendes, 22 kültag. Összesen t 367 új tag. Kilépett 74 rendes, 4 kültag, meghalt 1 rendes, marad a központban 2569, a vidéki fiókokkal együtt 3068 tag.

Az egyesület ügyeit 12 választmányi ülésen, több tagértekezleten és bizottsági üléseken beszéltük meg és ezeken határoztuk el a teendőket. Az első választmányi ülésen a tisztikart a következőképpen alakítottuk meg: Alelnökök: Pogány Paula, Szabados Klotild. Titkár: Wilhelim Szidónia. Pénztáros: Klein Frida. Ellenőr: Seidberg Róza. Jegyzők: Kerner Márta és Taubner Margit. Könyvtárosok: Braun Mária és Feldmár Kornélia, akiket ismét Schnur Nelly támogatott felszaporodott munkájokban. Ügyész: Dr. Benkő Béla. Háznagy: Spády Adél.

Különféle intézményeink intenzívebb ápolása céljára tanügyi, üdülőtelep-, könyvtár-, sport-, szerdaesti-, választójogi, tagszerző- és pénzügyi bizottságok alakultak. Ezekhez járult tavasszal a vasárnap délutáni összejöveteleket rendező bizottság.

(Folytatjuk.)